

TEMA

CIVILRÄTT

Press Judicata no. 3 2011

BEHÖVS KVOTERING I BOLAGSSTYRELSER?

BERT LEHRBERG

“Mycket har hänt med avtals- och kontraktsrätten och särskilt den verklighet som de reglerar, vilket inte ryms inom de vanligen uppmärksammade trenderna”

DANIEL STATTIN

“I själva verket är både akademiker och praktiker, till skillnad från politiker, eniga om att incitamentsprogram är bra i börsbolag”

En bra affärsjurist ser längre än juridiken

Vinge har specialistkompetens inom affärsjuridikens samtliga områden – en förutsättning för att vi ska fortsätta att vara den mest framgångsrika transaktionsbyrå i Sverige. Våra uppdrag är till stor del internationella och vi har ett stort kontaktnät med byråer över hela världen.

STOCKHOLM

GÖTEBORG

MALMÖ

HELSINGBORG

BRYSSEL

HONG KONG

SHANGHAI

www.vinge.se

VINGE

VERBA VOLANT, LITTERA SCRIPTA MANENT

Till detta terminens sista nummer har redaktionen tagit sig an uppgiften att göra ett tema på ämnet civilrätt. De flesta som någon gång studerat juridik skulle nog resonera att civilrätten utgör en av de huvudgrenar juridiken i stort delas in i och att det som kategori är alldeles för brett för ett tema. Det är faktiskt möjligt att göra alla årets fem utgivna nummer på olika ämnen inom civilrätten (exempelvis: arbetsrätt, skadeståndsrätt, köprätt, familjerätt och immaterialrätt). Alternativet skulle vara att göra temat på ämnet ius civile och ge läsarna ett smörgåsbord av intressanta ämnen från alla de små rätter som utgör civilrätten. Valet föll på det senare.

I detta nummer kan läsaren ta del av hemvändaren och tidigare justitierådet Torgny Håstads reflektioner kring sin tid på HD och framtiden, eller varför inte professor Bert Lehrbergs krönika om utvecklingen av dagens civilrätt? En annan artikel reflekterar över ett ämne som kom att bli det senaste valets hetpotatis: Styrelsekvotering. Nytt för detta nummer är ett bidrag från Italien av en tidigare utbytesstudent som handlar om rättvisan i att jämka avtal med 36 § AvtL.

En nyhet i detta nummer är att vi på redaktionen i större utsträckning utnyttjat de resurser som finns vid Juridiska fakulteten här i Uppsala. I detta nummer medverkar bland an-

dra Bert Lehrberg, Torgny Håstad, Daniel Stattin och Torbjörn Ingvarsson. För att vara en tidskrift som gör anspråk på att vara Sveriges främsta studenttidning finns inga goda skäl för att inte ta tillvara på de resurser som finns blott några stenkast bort.

Med detta nummer sätter också jag som chefredaktör punkt för mitt engagemang i Press Judicata. Genom terminens gång har vi på redaktionen arbetat med att vidga vyerna, rekrytera nya drivna skribenter och ge ut en tidning som tilltalar såväl den nyfikna T1:an som professorer vid Juridiska fakulteten. Jag vill särskilt framhålla arbetet och framgången med att ta in extern expertis i tidningen och det oförtrutna arbetet som gjorts med att ta in åsikter från alla håll för att höja kvaliteten på de artiklar som skrivs. Det fortsatta arbetet lämnas i goda händer; tillträder som chefredaktör gör Joakim Morén assisterad av nyvald biträdande redaktör Aina Rasool.

Ett varmt tack till alla som skrivit för tidningen och gjort arbetet möjligt, ett särskilt tack till Johann Schmidinger som står för den läckra layouten i detta nummer.

Mina varmaste lyckönskningar

Markus Jahkopson
Chefredaktör

Chefredaktör

Markus Jahkopson, T6

Biträdande redaktör

Joakim Morén, T6

Ansvarig utgivare

Emma Busk, T9

Layout

Johann Schmidinger, T6

Skribenter

Aina Drima Rasool, T4

Giulia Burman, T4

Olof Malmberg, T4

Ali Kassim, T6

Catharina Johansson, T6

Emilio Timpanaro, Università Cattolica del Sacro Cuore

Externa medverkande

Bert Lehrberg, professor, civilrätt

Daniel Stattin, docent, civilrätt

Press Judicata, är ett medlemsorgan för Juridiska Föreningen i Uppsala. De åsikter som förs fram i tidningen återspeglar inte nödvändigtvis föreningens.

Besöksadress

Övre Slottsgatan 3
753 11 Uppsala

Telefon

018-71 01 60

E-post

redaktion@jf-uppsala.se

Tryck

Exakta, Hässleholm AB

**DET HÄR ÄR HENRIK.
HANS KUNNANDE
ÄR AVGÖRANDE.
HANS NYFIKENHET
ÄR OVÄRDERLIG.**

En bra jurist anstränger sig för sina klienter.
En bättre jurist intresserar sig för dem. På
Cederquist vet vi att de bästa medarbetarna
är de som har en naturlig talang för sitt yrke.
Som Henrik, vars engagemang och nyfikenhet
innebär att han har drivkraften att alltid hitta
nya lösningar. Sådana medarbetare driver inte
bara framgångsrika projekt – de ser också till
att vi alltid är rustade för nya utmaningar.

UPPSALAJURISTERNAS ALUMNISTIFTELSE

PRESSMEDDELANDE 2011-04-27

Juridikstudenter prisas av Uppsalas alumner

Uppsalajuristernas Alumnistiftelse delar varje år ut Alumnistiftelsens Pris för Bästa Examensarbete. Nu är det klart vilka två studenter som skrivit 2010 års bästa examensarbete.

Priset är på 10 000 kronor. Utöver detta, och äran, får studenterna också presentera sina uppsatser vid ett seminarium på Alumnidagen i Uppsala, som i år äger rum den 11 maj.

Bland fyra uppsatser, som nominerats av lärare och forskare vid Juridicum i Uppsala, har vinnarna utsetts av en jury inom Alumnistiftelsen bestående av lagmannen vid Förvaltningsrätten i Stockholm Mari Andersson, direktör Per-Ola Jansson, advokat Fredrika Skoog och stiftelsens ordförande, advokat Rolf Johansson.

2010 års bästa examensarbete på Juridicum i Uppsala skrevs, utan inbördes rankning, av:

Niklas Elofsson

”Skiljemäns uppdragsöverskridande och handläggningsfel. En analys med utgångspunkt i klandrade skiljedomar under perioden 1999–2009”

Handledare: docent Elisabeth Lehrberg

Niklas Elofsson arbetar nu som biträdande jurist på advokatbyrån Lindahl i Uppsala.

Maja Lindqvist

”Olovligt bortförande av barn inom EU. En analys av Bryssel II-förordningens regler mot bakgrund av EU:s rättighetsstadga och barnkonventionen”

Handledare: professor Maarit Jänterä-Jareborg

Maja Lindqvist tjänstgör nu som notarie på Förvaltningsrätten i Stockholm.

De båda uppsatserna finns inom kort utlagda på Alumnistiftelsens hemsida, www.upsalajuristernasalumnistiftelse.se.

För mer information om priset och pristagarna, kontakta stiftelsens ordförande, advokat Rolf Johansson på 070-925 34 56.

INNEHÅLL

Press Judicata no. 3 2011

NYHETER & INFORMATION

- 8 JURIDISKA NYHETER**
Smått och gott från den juridiska världen. Här återges några intressanta - och något spektakulära - juridiska nyheter i notisform.

LÄSNING & INSPIRATION

- 10 BONUSAR ÄR BRA!**
Gästkrönikör Daniel Stattin, docent i civilrätt vid Uppsalas juridiska fakultet, ger sin syn på bonusars roll i associationsrätten. Varför förekommer bonusar men kanske framförallt varför behövs dem?
- 12 KVOTERING I BOLAGSSTYRELSE**
Frågan om könskvotering i bolagsstyrelser var en av de viktigare frågorna i det senaste riksdagsvalet. Vad skulle en sådan lagstiftning innebära och är det rätt väg att gå?
- 14 CIVILRÄTTEN 2011**
Gästkrönikör Bert Lehrberg, professor i civilrätt vid Uppsalas juridiska fakultet, förklarar hur dagens civilrätt har utvecklats och de problem som står för civilrättens dörr.
- 18 FREEDOM OF CONTRACT VS. FAIRNESS**
Emilio Timpanaro, gästkrönikör från Italien, ger sin syn på rättvisan i att jämka avtal. Krönikan tar givetvis upp 36 § AvtL och bjuder på några internationella jämförelser. Observera att artikeln är skriven på engelska.
- 20 SVENSK FOTBOLL**
Svensk fotboll har hamnat på efterkälken i Europa. Artikeln behandlar den så kallade 51-procentsregeln. Kan problemet, och kanske också lösningen, ligga i den civilrättsliga regleringen?
- 22 OBLIGATORISKA ANSVARFÖRSÄKRINGAR**
Varför vara försiktig när du kan försäkra dig? I en intervju med Torbjörn Ingvarsson diskuteras obligatoriska ansvarsförsäkringar och deras betydelse för skadeståndets preventiva effekt.
- 24 INTERVJU: TORGNY HÅSTAD**
Uppsala-ikonen och tidigare justitierådet berättar om de notoriska HD-tilläggen och delar med sig av sina tankar inför framtiden. Andra halvlek har bara börjat. Eller?
- 28 SKÄRPT STRAFF FÖR KÖP AV SEXUELL TJÄNST**
PJ förklarar och ifrågasätter regeringens proposition 2010/11:77 om skärpt straff för köp av sexuell tjänst. Vilka motiv ligger bakom förslaget? Är det möjligt att stävja sexköpen?

Huvudsamarbetspartners:

LINDAHL

Gernandt & Danielsson
Linklaters

- 30** **SEXUALBROTEN OCH CIVILRÄTTEN**
Vilken roll fyller skadeståndet i den straffrättsliga processen? Och är det möjligt att behålla allmänhetens förtroende när man frias från straffansvar men tilldöms att betala skadestånd för en bevisad kränkning i samma fråga?

INSTITUTIONEN INFORMERAR

- 32** **NYTT FRÅN INSTITUTIONEN**
Institutionen informerar om de viktiga förändringar som sker i kursen för examensarbeten på juristprogrammet. Läs också om hur söktrycket på vår utbildning står sig i jämförelse med andra utbildningar!
- 33** **DISPUTATIONER**
Vilka disputerar under våren och i vilka ämnen? Juridiska institutionens studierektor Hans Eklund berättar allt du behöver veta.

ORDFÖRANDESPALTEN

- 34** **ROLLA AKKACHE HAR ORDET**
Juridiska föreningens ordförande skriver i terminens sista krönika om arbetet under terminens gång och delar med sig av förhoppningar och ambitioner inför nästa termin.

STUDIEUTSKOTTET

- 36** **VAD HÄNDER TILL HÖSTEN?**
Studieutskottet berättar om sitt uppdrag och meddelar vilka förändringar som skett under våren. Här kan du också läsa om höstens kommande stora projekt och ambitioner.

STUDIEBEVAKARNA

- 38** **DELAR MED SIG AV SINA PLANER**
Studiebevakarna berättar om sitt löpande arbete och om förändringar som skett och förändringar som ska komma.

Samarbetspartners:

HAMMARSKIÖLD & Co

CEDERQUIST

ROSCHIER

VINGE

JURIDISKA NYHETER

SALA FÖRBJUDER TIGGERI

Sala kommun är den första kommunen i Sverige som infört förbud mot tiggeri på offentlig plats. Förbudet är reglerat genom en lokal ordningsföreskrift vilken trädde i kraft den första maj i år. Enligt kommunstyrelsens ordförande i Sala är motivet till införandet att systematisk kriminalitet ofta ligger bakom tiggeri, till exempel i form av människohandel. Straffet för överträdelse mot ordningsföreskriften är böter. Insamlingar till välgörande ändamål eller att till exempel gå påskkärring omfattas dock inte av förbudet.

DATAINSPEKTIONEN POSITIVA TILL FOTOFÖRBUD

Datainspektionen har ställt sig bakom förslaget om att införa förbud mot att fotografera eller filma en privatperson på ett sätt som allvarligt kränker dennes personliga integritet, vilket framlades av regeringen tidigare i år. Förbudet ska enligt förslaget omfatta fotografering på platser som privatbostäder, offentliga toaletter och provhytter.

– Det finns ett klart behov av att kunna ingripa mot kränkande fotografering eller filmning av personer i intima situationer eller av personer på platser där man har rätt att få bli lämnad ifred, säger Datainspektionens ställföreträdande generaldirektör Hans-Olof Lindblom.

HOVR: BEVISPROVOKATION GER STRAFFSÄNKNING

Hovrätten har slagit fast att uppgifter som en misstänkt mördare lämnat till en polis, som blev vän med den misstänkte under falsk identitet, inte kan läggas till grund för en fällande dom.

Polismannen blev vän med den misstänkte för att få honom att tala om var han gömt kroppen på en mördad kvinna. Polisen använde sig även av löften om ekonomisk kompensation samt hot om att en kriminell liga var efter honom, för att frammana avslöjandet. Mannen erkände tillslut mordet på kvinnan och talade om var han hade gömt kroppen. Trots att mannen senare tog tillbaka sitt erkännande bedömde hovrätten att utredningen var så pass stark att det ansågs visat att mannen gjort sig skyldig till mordet.

Följaktligen fann hovrätten att provokation inte utesluter straffbarhet. Enligt rätten bör provokation dock beaktas genom en proportionerlig lindring av påföljden. Hovrätten ändrade därför tingsrättens domslut och sänkte påföljden från tio till sju års fängelse.

RATTFYLLERI ATT RULLA MOPED

Högsta domstolen fastställde i början av maj att en 15-årig pojke som framfört en moped med avstängd motor, genom att sittandes rulla och sparka sig fram med fötterna, gjort sig skyldig till rattfylleri. Alkoholkoncentration i blodet uppgick till 1,42 promille. HD anförde att pojken i rättslig mening fört mopeden framåt, varför det saknade betydelse om motorn varit påslagen eller inte.

Room for individuality, space for success

The business law market is dynamic and ever-changing, which calls for flexibility and diversity. That is why we are looking for individuals with different backgrounds and personalities to be part of our team. If you possess flexibility, imagination and ambition, we can offer you opportunities within Swedish and international business law. Our unique cross-border approach has taken us out into the world, with offices in more than 40 countries, and it could also be your path to an exciting and successful career in international business law.

Take your first step by visiting us at:

www.dlanordic.se

BONUSAR ÄR BRA!

Så vitt jag förstår är det finansmarknadsministrarnas åsikt att bonusar passar bäst i sammanhang där relativt enkla prestationer skall belönas, ungefär som ett klassiskt ackord. Ett trivialt exempel – som är mitt, inte ministrarnas – skulle kunna vara vedhuggning där betalning sker per vedtrå. Ministrarnas uppfattning är emellertid både metodologiskt tveksam och ofreflekterad i sak. Den är ett exempel på vad jag skulle vilja kalla bonuspopulism.

Det är vanligt med olika former av incitamentsprogram till ledande företrädare i aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad, det vill säga det vi i dagligt tal kallar börsbolag. Ibland när sådana rörliga ersättningar närmast hårresande nivåer, särskilt i USA där den internationellt ledande "bonuskritikern", professor Lucian Bebchuk vid Harvard Law School, myntat begreppet perversa ersättningar. Till exempel anses Dick Fuld, chief executive officer i konkursade investmentbanken Lehman Brothers ha fått en ersättning som uppgår till fantasibelopp.

I de flesta länder, däribland Sverige, är ersättningarna till ledande bolagsföreträdare betydligt blygsammare, även om de vid jämförelse med andra ersättningar kan tyckas höga.

Varför förekommer då bonusar? Få saker har varit så omdiskuterade efter finanskrisen som höga ersättningar till företagsledare. Få saker har också varit föremål för så många okritiska och ogrundade uttalanden. Till att börja med måste man hålla isär bonusar till anställda och incitament till ledande befattningshavare.

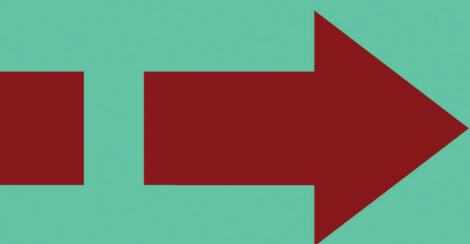
I själva verket är både akademiker och praktiker, till skillnad från politiker, eniga om att incitamentsprogram är bra i börsbolag. Då avses incitamentsprogram till ledande befattningshavare. Anledningen till detta är att det är svårt att övervaka de prestationer som utförs av ledande befattningshavare och att det därför är angeläget att ge dem incitament att prestera som bra som möjligt.

Frågan är egentligen, med rättsekonomisk terminologi, agentteoretisk. När aktieägarna ("principalerna") bildar ett aktiebolag tillför de resurser till aktiebolaget som

förvaltas av styrelse och företagsledning ("agenterna"). När någon förvaltar egna tillgångar ligger det i hans eller hennes intresse att arbeta så mycket som möjligt för att öka värdet på tillgångarna. När någon förvaltar andras tillgångar mot fast ersättning – till exempel en företagsledares fasta lön – ligger det däremot i hans eller hennes intresse att maximera sin egen nytta, inte att arbeta så mycket som möjligt för aktieägarnas avkastning.

Resultatet blir att ledande befattningshavare kan antas ha avsikten att minimera sin egen arbetsinsats och/eller verka för att börsbolaget växer i storlek, eftersom den som är ledande befattningshavare i ett växande börsbolag kan bli rekryterad till ett ännu större börsbolag och därmed få högre lön.

Här kommer nyttan av incitamentsprogram in i bilden. Genom att utforma ersättningsprogram som likställer de ledande befattningshavarnas incitament med aktieägarnas incitament, kan man i

den bästa av världar få dem att arbeta för aktieägarnyttan (vilket är det mål som ett aktiebolag skall ha enligt 3 kap. 3 § aktiebolagslagen).

För att incitamentsprogram skall fungera bra behöver de tillkomma utan att de ledande befattningshavarna kan påverka deras utformning, de måste vara långsiktiga och utgå från relevanta resultatmått. Däremot finns inte nödvändigtvis en koppling till börsbolagets vinst – även en verkställande direktör som leder ett förlustföretag kan göra goda insatser som är värda att ersätta.

Incitamentsprogram fyller alltså en viktig funktion för att likställa målsättningarna hos ledande befattningshavare och aktieägare. Inte minst ”bonuskritikern” Lucian Bebchuk driver denna tes.

Alternativet till incitamentsprogram är övervakning och styrning, något som är dyrt för aktieägarna. Det är dessutom inte alla aktieägare som har kompetens och resurser för övervakning och styrning. För en aktieägare som endast äger ett fåtal aktier är det inte rationellt att lägga ner större kostnader på övervakning och styrning än den förväntade avkastningen av detta. Övervakningen och styrningen kommer därför i praktiken att överlämnas till major-

itetsaktieägarna.

I en uppsats (som trycks i Aktiemarknadsrättslig skriftserie nr 2) har jur. kand. Gabriella Baier Sandén visat att incitamentsprogram kanske har en ännu viktigare roll för god bolagsstyrning i Sverige än i många andra länder. I de flesta svenska börsbolag finns en dominerande aktieägare eller aktieägargrupp som har resurser och kompetens att utöva en aktiv styrning. Övriga aktieägare saknar i praktiken samma möjligheter. Då, kan man tycka, saknas behov av incitament eftersom styrning ändå kan utövas. Risken finns emellertid att börsbolagets ledande befattningshavare hamnar i ett beroendeförhållande till de dominerande aktieägarna som gör att de förbiser andra aktieägars intressen. Genom att skapa incitamentsprogram blir ersättningen till ledande befattningshavare inte lika beroende av de dominerande aktieägarna.

Slutsatsen av detta resonemang är att incitamentsprogram behövs. Till skillnad från vad finansmarknadsministern tycker behövs de i första hand när de uppgifter som skall utföras är komplexa och svårövervakade. De avviker väsentligt från bonusar för enklare arbetsuppgifter.

Det sagda gäller emellertid vanliga börsbolag – i finansiella institut finns det ett

helt annat intresse av reglering, eftersom det finns risk att skattebetalarna får skjuta till kapital om det uppstår en finansiell kris. Även i detta fall bör emellertid lagstiftaren gå försiktigt fram.

Daniel Stattin
Docent i civilrätt,
särskilt associationsrätt

KVOTERING I BOLAGSSTYRELSER

Jägarsambället är nog det mest jämlika vi upplevt. Kvinnan och mannens roll var minst lika stora, då de båda gick ut på att skaffa föda. Ingen tydlig yrkesuppdelning hade skett, därav kan man med gott samvete kalla det ett jämlikt samhälle. Men med tidens gång har skillnader uppkommit mellan kvinnor och män. Någonstans på vägen intog mannen en viktigare roll i samhället, medan kvinnan hamnade i underläge.

Debatten fortsätter löpa. Frågor om diskriminering, förtryck och särbehandling är ständigt uppe på tapeten, och vi har ännu inte uppnått de mål vi eftersträvar. Målet är att än en gång ha ett jämlikt samhälle, där individens erfarenheter och kompetens är meriterande och inte dennes kön.

I Sverige utmärker sig denna ojämlikhet tydligt vid toppjobben. I bolagsstyrelser och VD positioner finner vi nästan alltid män, och frågan är varför? Kan det verkligen vara så att det inte finns några kompetenta kvinnor för dessa roller i Sverige? Självklart inte.

För att nå målet måste vi vidta vissa åtgärder, och det har kommit på förslag att likt exempelvis Norge och Frankrike lagstifta om styrelsekvotering. Bolag och företag ska alltså tvingas att tillsätta kvinnor i styrelsepositioner. År 2010

framgick av statistiken att sedan Norge 2003 infört lagen om styrelsekvotering, har antalet kvinnor i styrelser minskat från 950 till 765. Anledningen sägs vara att bolagen klassats om för att undkomma lagen, eftersom företagen inte finner tillräckligt kompetenta kvinnor. Lagen gäller ASA, vilka är allmänt handlande bolag, och dessa görs om till AS, onoterade bolag med enstaka ägare. Därmed faller

de längre inte in under lagen.

Sveriges jämställdhetsminister, Nyamko Sabuni, skrev år 2008 i en debattartikel i Expressen, att hon var emot styrelsekvotering. Hon anser likväl som op-

positionen att en jämnare representation av kvinnor och män i beslutande organ är en viktig demokrati-fråga, men genom kvotering till styrelser får vi enligt hennes uppfattning endast en symbolisk förändring. Sabuni menar att man måste vidta andra åtgärder för att åstadkomma en bestående förändring.

I debattartikeln drar Sabuni en parallell till USA där republikanen John McCain utnämnde en kvinna till sin vicepresi-

dentkandidat. Blir republikanernas politik mer jämställd i och med detta? NOW (National Organization for Women), USA:s största kvinnorganisation, svarade nej på den frågan och menar att det inte räcker med

“Jämlikhet handlar inte om att ge en kvinna ett specifikt jobb, utan att göra det mer rättvist för alla kvinnor ute på arbetsmarknaden”

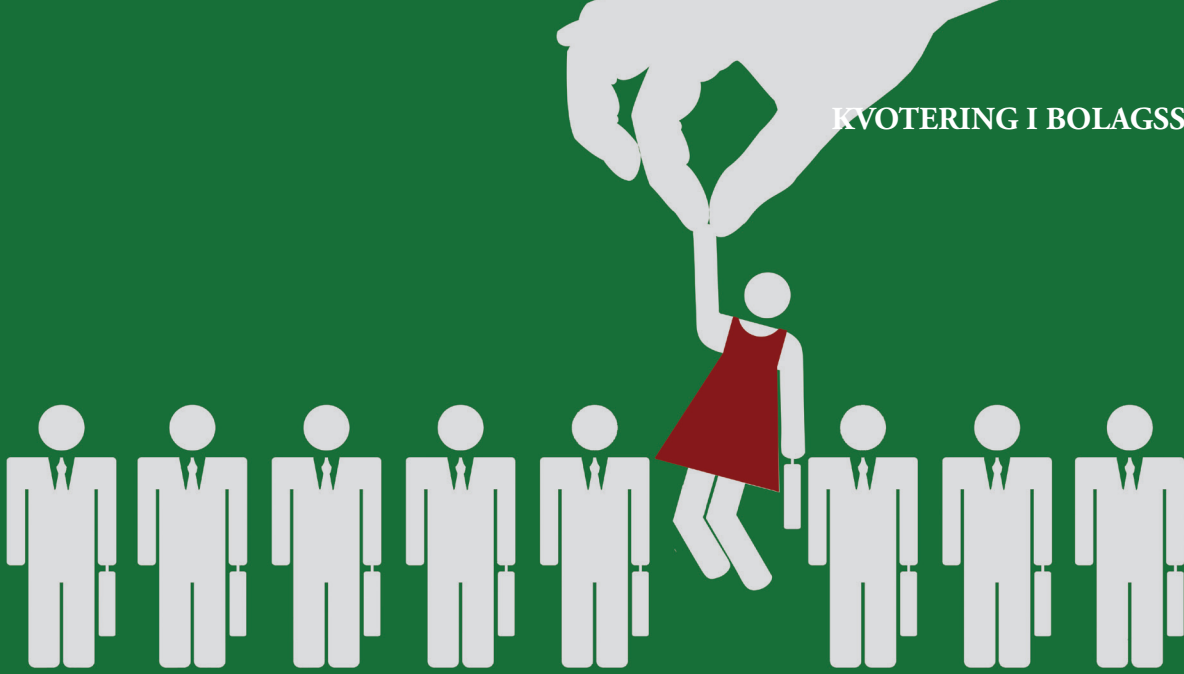
att ge en kvinna en högre position för att ett parti eller en organisation ska kunna kalla sig jämställt. Det som krävs är en tydlig

vilja att förändra attityder, besluts- och rekryteringsprocesser. Sabuni menar att detsamma gäller för Sverige och diskussionen kring kvotering till styrelser. Det hjälper inte, och räcker inte, med att tvinga företag att anställa kvinnor, utan attityden måste förändras.

Vi har i Sverige hittills satsat stora pengar på att främja kvinnors företagande, vilket enligt Sabuni är ett bättre sätt att hantera problemet på. Exempelvis har man försökt bygga upp ett nätverk av ambassadörer för kvinnligt företagande. Regeringen har även infört en jämställdhetsbonus och avdrag för hushållsnära tjänster, för att göra det lättare för både kvinnor och män att kombinera arbete och familj. Slutligen påpekar Sabuni att historien visar att kvotering inte behövs för förändring. Vem skulle för exempelvis 50 år sedan tro att juristprogrammet skulle komma att bli kvinnodominerat, och detta utan kvotering till programmet?

Ännu ett exempel på åtgärder som vidtagits för att motverka problemet utan styrelsekvotering är projektet ”Sty-

relsekraft”, som inleddes år 2009 med initiativ från vår näringsminister Maud Olofsson. ”Styrelsekraft” är ett nationellt styrelseprogram för kvinnor. 200 kvinnor av 1400 sökande, erbjöds specialutbildning och detta projekt ledde till anställning för många av kvinnorna.

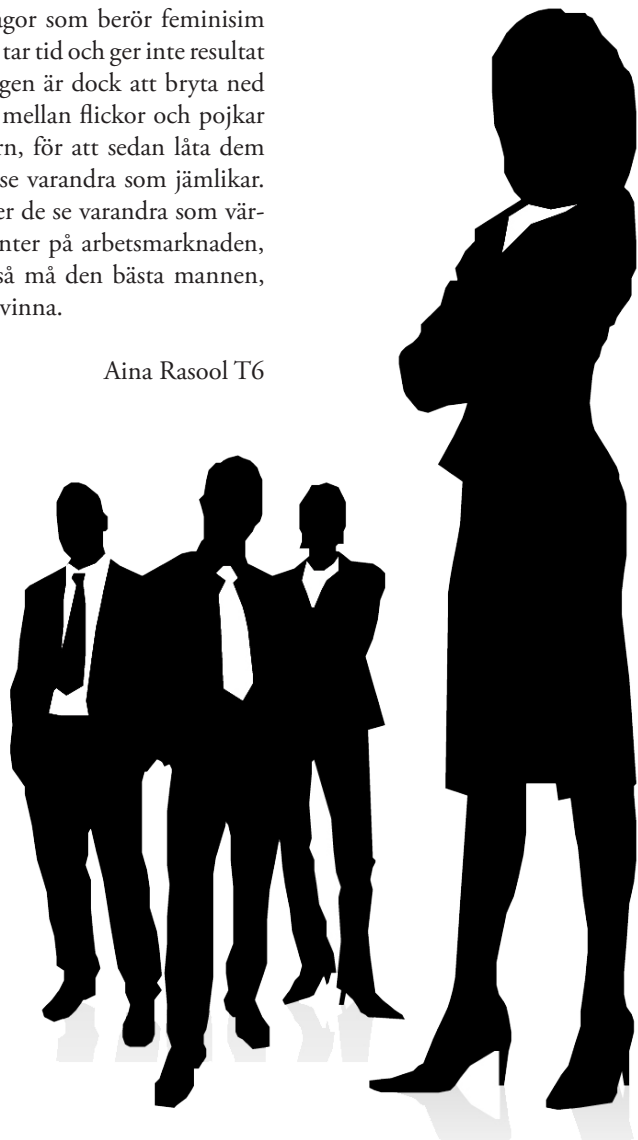
Kvotering till styrelser är alltså inte det enda sättet att uppnå jämlikhet i styrelser på, men frågan är om det är nödvändigt att även införa en sådan lag för att kvinnor ska få chansen att motbevisa alla fördomar. Enligt mig är det dock inte rätt väg att gå. Jag som kvinna vill inte få en anställning för att arbetsgivaren är skyldig att ge mig den enligt lag. Jag vill att mina meriter, erfarenheter och min kompetens ska ge mig anställningen. Jag anser även att kvotering till styrelser skulle kunna leda till en annan form av diskriminering som ofta inte tas hänsyn till i dessa sammanhang. Låt säga att jag kvoteras in i en styrelse, medan min manliga konkurrent har lika stor kompetens och lämplighet. Skulle inte då han diskrimineras på grund av denna lag? Jag vill ha jämlikhet, men inte genom någon form av diskriminering.

Jämlikhet handlar inte om att ge en specifik kvinna ett specifikt jobb, utan att göra det mer rättvist för alla kvinnor ute på arbetsmarknaden. Jag tror inte att problemet ligger i att det inte finns några kompetenta kvinnor, utan att problemet ligger i den allmänna attityden mot kvinnor. Vi blir diskriminerade på arbetsmarknaden och vi får sämre lön. Vad för syn på kvinnor har man, om man exempelvis som ovan nämnt, gör om sitt bolag endast för att inte behöva ge dem anställning? Visst, att ge vissa kvinnor specialutbildning

och kvotera in andra leder till en viss balans i statistiken, men det förändrar inte samhällets tankesätt.

Min lösning på problemet, vilket jag även tror är den enda bestående lösningen på alla frågor som berör feminisim och jämlikhet, tar tid och ger inte resultat direkt. Lösningen är dock att bryta ned alla skillnader mellan flickor och pojkar redan som barn, för att sedan låta dem växa upp och se varandra som jämlikar. Senare kommer de se varandra som värddiga konkurrenter på arbetsmarknaden, och slutligen så må den bästa mannen, eller kvinnan, vinna.

Aina Rasool T6

CIVILRÄTTEN 2011

ANBUD

Det sägs ofta att "dagens civilrätt" på många sätt skiljer sig från civilrätten för 100 år sedan. Inom ämnets mest centrala del, avtals- och kontraktsrätten, brukar särskilt framhållas följande: internationaliseringen, den minskade andelen råvaror och ökade andelen färdiga industriprodukter i handeln, den ökade användningen av standardavtal, den ökade förekomsten av massavtal, såsom elektroniska betalningar, avtalens kollektivisering och standardisering i stort, konsumentskydd och andra sociala skyddsaspekter och över huvud taget synen på avtalet som en relation i stället för en uppsättning rättsregler samt avtalsfrihetens begränsning med bland annat fler tvingande rättsregler och jämningsregler.

Denna typ av uttalanden är ägnade att skapa ett intryck av en linjär utveckling från det föråldrade mot det moderna. Verkligheten är dock

oftast en annan. Inte sällan passar liknelsen med en pendel bättre för att illustrera hur det juridiska tänkandet svänger mellan ytterligheter. I närheten av pendelns vändpunkter blir faktorer som följsamhet till en härskande lära, politisk korrekthet och populism ofta viktigare än rationella argument. Som exempel kan nämnas hur det sena 1800-talets överdrivna strävan att inordna alla rättsregler under subjektiva formler idag svängt till sin motsats i form av ett lika överdrivet förkastande av subjektiva rekvisit. I andra fall passar liknelsen med en expanderande sfär bättre för att beskriva utvecklingen. Det gäller inte minst inom den verklighet som avtals- och kontraktsrätten reglerar. Oftast växer även de delar av näringslivet eller juridiken som påstås minska i betydelse därför att deras relativa andel av helheten krymper (jämför till exempel dagens råvaruhandel med den för 100 år sedan).

Tittar man under ytan har också de flesta trender sin mottrend. Internationaliseringen har till stor del övergått i en europeisering och i vissa fall en regionalisering. Lätredigerade elektroniska avtalsformulär har skapat en flexibilitet som blivit ett viktigt konkurrensmedel. Förbättrade automatiserade processer för avtalsslut, produktion och fullgörande har ytterligare bidragit till minskad standardisering och ökad individuell valfrihet. Utanför konsumentområdet prioriterar lagstiftaren fortfarande avtalsfrihet och dispositiva rättsregler. Affärstvister avgörs allt oftare på grund av avtal i skiljenämnd. Internationaliseringen (och europeiseringen) har tvingat oss att acceptera och hantera nya regler med subjektiva rekvisit (se till exempel väsentlighetsrekvisit enligt förutsättningslärans mönster i PECL (1:301) och DVFR (II-4:208, comment C)). De ovan nämnda gängse beskrivningarna av "dagens moderna avtal-

ACCEPT

srätt” etc tillför idag inte längre någon ny kunskap, utan uttrycker endast det redan kända. Det viktiga är nu att dra praktisk nytta av iakttagelserna. Men även här har vi kommit en bra bit på väg. Därför bör vi vara redo att blicka framåt och öppna upp för nya iakttagelser. Mycket har hänt med avtals- och kontraktsrätten och särskilt den verklighet som de reglerar, vilket inte ryms inom de vanligen uppmärksammade trenderna. Bör inte även detta påpekas och föranleda åtgärder från lagstiftare, forskare eller lärare?

En utvecklingstrend som är så omfattande och ekonomiskt betydelsefull att det är förvånande att den sällan nämns – eller tas på allvar – inom den centrala avtals- och kontraktsrätten är utvecklingen av nya avtalstyper, särskilt på tjänsteområdet. Tillämplig kontraktsrättslig lagstiftning saknas här, trots att lagstiftaren är medveten

om särskilt näthandelns betydelse och har reglerat många andra aspekter av den. Köplagens regler passar långtifrån alltid som utgångspunkt för analogier. Naturaprestationer i form av tjänster väcker delvis andra frågor och kräver även annorlunda svar på många av de gemensamma frågorna. Redan diskussionen om köplagens tillämpning vid entreprenad har med åren kommit att framstå som alltmer problematisk. Konsumentköplagens regler är visserligen utformade för tjänster, men dessa avser endast arbete på egendom samt förvaring och passar mindre väl vid många andra typer av tjänster. Dessutom passar de mera sällan utanför konsumentområdet. Rättsbildningen hänvisas därför i praktiken i huvudsak till standardavtalen, eftersom skiljeklausuler leder till att tvister i regel prövas i skiljenämnd och således sällan ger upphov till prejudikat i Högsta domstolen.

Trots detta förhåller sig lagstiftaren tämligen passiv. Inte heller inom forskningen har området fått den uppmärksamhet det förtjänar. Delvis som en konsekvens av detta är även utbildningen i avtals- och kontraktsrätt vid universiteten föråldrad. I stället för att öppna upp för det nya och acceptera en sådan övergripande helhetssyn på kontraktsrätten som den stora mängden avtalstyper kräver, ägnar sig de flesta åt att på traditionellt vis värna om den egna subspecialiteten. De som bestämmer över detta håller i regel fast vid en traditionell modell, där de etablerade ämnena behåller sin ställning men ingenting nytt på allvar släpps in. Det har bland annat resulterat i att i stort sett all tid ägnas åt de avtalstyper som dominerade näringslivet för 100 år sedan, att övriga traditionella avtalstyper behandlas fragmentariskt och att merparten av allt det nya lämnas obeaktat. Någon övergripande förklaringsmodell som gör det

möjligt för studenterna att på ett adekvat och effektivt sätt hantera den mångfald av avtalstyper som möter dem efter avslutad utbildning får de inte.

Redan i min installationsföreläsning här i Uppsala år 1995 påpekade jag riskerna med den sedan dess alltmer tilltagande ämnesuppsplittringen inom civilrättsämnet. En ny, avtalstypsövergripande förklaringsmodell, som sätter avtals- och kontraktsrättens frågeställningar samt dessas lösningsalternativ och argument i centrum och relaterar dessa till avtalsförpliktelsernas varierande arter krävs för att den moderna kontraktsrättens mångfald alls skall bli praktiskt hanterbar.

En kommande, lätt förutsedd men svåraterad, rörelse mot en förenhetligad avtalsrätt blir inte någon fortsatt linjär utveckling bort från

det gamla och mot någonting nytt och modernt. Tvärtom handlar det om att en pendel, som svängt från det övergripande synsätt som fanns ännu vid 1900-talets början till dagens situation, där civilrättsämnet styckats upp i en mängd olika "subspecialiteter", har nått ett extrem-läge, där en rörelse i motsatt riktning är den enda möjliga vägen framåt. Klart är dock att det inte heller kan bli fråga om en återgång till det gamla. Många delar av avtals- och kontraktsrätten och den verklighet de reglerar har, under de dryga 100 år som ämnesuppsplittringen pågått, utvecklats och omformats under inflytande av en mängd olika trender och mottrender, av vilka bara några av de mera iögonfallande nämnts ovan. När pendeln åter vänder mot en helhetssyn, handlar det alltså om en mer omfattande och heterogen helhet – om man så vill en expanderad och annorlunda sfär. Det råder

dock knappast någon tvekan om att det är hög tid att åter ta ett helhetsgrepp om denna materia och att ta i håll med det enorma fält av nya avtalstyper som hittills i huvudsak har lämnats obeaktat. Här finns antagligen, såväl inom undervisningen och lagstiftningen som inom forskningen, civilrättsämnets allra största utmaning inför framtiden.

Bert Lehrberg
Professor i civilrätt

G&D

- en av Sveriges ledande affärsjuridiska advokatbyråer

Gernandt & Danielsson har utsetts till Årets Advokatbyrå av REGI (i samarbete med Bolagsjuristernas Förening) och är en av de högst rankade advokatbyråerna enligt branschmätningarna *Commercial Law Sweden*, *International Law Office*, *Chambers*, *Merger Market*, *IFLR1000* och *Legal 500*. Genomgående lovprisas byråns skickliga jurister och deras förmåga att hantera komplexa transaktioner, tvister och utredningar.

Gernandt & Danielssons vision är att vara den högst ansedda och mest eftertraktade rådgivaren respektive arbetsplatsen bland svenska affärsjuridiska advokatbyråer.

Hos oss får duktiga jurister ett spännande och engagerande arbete, där många uppdrag utförs i en internationell miljö. Vi erbjuder utbildning och mycket konkurrenskraftiga anställningsvillkor. Byrån sysselsätter idag ca 100 anställda.

Vill du veta mer? Besök gärna vår hemsida www.gda.se.

Gernandt & Danielsson

Hamngatan 2, Box 5747

SE-114 87 Stockholm

Tel +46 8 670 66 00

Fax +46 8 662 61 01

www.gda.se

Freedom of contract vs. Fairness -a clash to be left behind

Maybe some of us evil-minded future lawyers, while studying Contract law, have dreamed about drafting a “perfect contract” for our future clients which would leave them thoroughly satisfied as well as get our ego (and likely our bill) sky-high. However, most of the times that dream-contract may happen to face a cold shower: its unfairness.

Fairness is becoming – better, is reviving as – a core issue in the mass of contract regulation. Whilst during the Middle Ages paying less than a iustum pretium (just price) was considered a sin, centuries later, with the spread of liberalism, theorists claimed that once the procedural correctness of contract’s formation had been established, no control whatsoever may have been allowed as to its contents. This descended from the way liberalism looked at men: homo oeconomicus was by definition a rational individual who tended to maximise his interests. Letting them bargain as they wished – with the obvious exceptions of cases where the contract was immoral or conflicting with ordre public – would have thus made the “pie” as big as possible (may all the brilliant economists out there forgive me for such a brutal simplification!).

However, clearly neither legislators nor courts have been completely deaf to the urge of a certain decency within freedom of contract. Indeed in every European legal system many tools have been developed and provided for contractors in order to prevent them from “playing dirty”. These tools have been grounded, in Continental European countries (English and Swedish law have not yet expressly recognised this particular meaning of the expression), on a general duty of “good faith” among the parties. Nowadays no-one could reasonably argue that this principle strikes against the

freedom of contract: instead, it should be considered as a consequence of one of the significances of the very expression “freedom of contract”. On the other hand, there are many actual boundaries to the freedom of bargaining which do not make our minds boggle and which we (now) rather consider natural and taken for granted. I am referring to those branches of law which are entirely dominated by strict legal control over contractual terms and conditions: the best example is labour law.

Getting down to the nitty gritty of my discourse, in the course of the last century a new urge has arisen parallel to the concept of “substantive” equality: the urge for more “substantive” fairness in contract, as complementary to the “procedural” fairness which had been deemed enough by the classical contract theory. Some scholars wonder whether a principle of “contractual justice” should be supplementary to (or even completely replace!) the one of “freedom of contract”.

Well, when I started studying the basics of Contract law, about four years ago, reading alluring provisions like “the contract has the force of the law among the parties” (art. 1372 of Italian Codice civile – almost literally copy-pasted from the French code!) I got the feeling that with a little bit of skill one could become as powerful as the legislator itself. In a way, the path we follow as Civil law students can be compared to the evolution of Contract law in the past couple of centuries. One gets all excited in the first place, thinking that there are no confines to our glorious legal minds. Then other factors come into play, and we realise that there are some “superior interests”, limiting such power, which cannot (and must not) be put aside.

Let’s see then what has been done to

tackle the problem of “contractual injustice”. Things to say would be just about bottomless, so I will focus on one particular aspect. As I said there are some entire branches of law characterised by a more marked compression of freedom of contract; Consumer Protection law is one of them. On a broader basis though, I would like to talk about those circumstances characterised by “inequality of bargaining power”. Narrowing a bit the object, I will refer to the issue of “standard terms” in contracts.

There are two main reasons why firms use standard terms when marketing their goods and services. The one is quite obvious: rationalising their business and thus economising transaction costs. However, such a result could normally be achieved by using the “implied terms” provided by the law. Most legal systems provide supplementary rules which may be derogated by contractors. And that’s exactly what firms usually do: they adopt standard terms to depart from those supplementary rules. This usually entails a certain cost: entrepreneurs don’t have the legal skills to draft contracts, so they need to pay for advice. But then the second reason to use these terms comes into play: risk shifting. If we look at most clauses included in standard terms, we see how the main concern of the drafter is to limit the firm’s responsibility for any “issue” that may arise in relation to the execution of the contract. In a nutshell, entrepreneurs treasure bad experiences of past litigation, hence they try to avoid such risk externalising it onto the other party. So as long as the cost of legal advice is lower than the estimated cost of hypothetical litigation, firms will keep using “abusive” clauses. One of the most repulsive phenomena is that smaller businesses, whose income is usually not high enough to afford a good legal advice when drafting their contracts, have started to unconscionably copy those

clauses from other standard contracts, thus giving birth to real legal freaks! But why would customers bear such abuses without even trying to negotiate? Well, there are many explanations; all of them though, in the end, fall into the scope of “inequality of bargaining power”. First of all most contracts offered by the firms are of the “take it or leave it” kind (ever tried to propose a different, personalised price plan to Comviq? Lycka till!). Also, most of the times customers do not even read the contract they are about to sign. Yet when they do so, they can’t understand the single “abusive” clauses, and since every-day contracts generally concern goods and services of relatively low value, the cost of seeking legal advice would not be worthwhile. However, one may think that in a fairly competitive market, as we assume the one within the EU is, the customer, who’s deemed to be a reasonable individual, has a further chance not to be “abused”. That is, the chance of choosing a supplier that offers better conditions, thus excluding from the market those “abusive” firms. This is pretty much what classical liberalism presumes would happen. But it’s always been a pipe-dream.

The subtle consequences of these circumstances are the following: the more “abusive” the clauses in the “standard terms”, the higher the risk avoidance by the firms and therefore the lower the price at which they can offer goods and services. As we all know the feature which mostly leads customers’ choice is price, in this case making the “abusive” firms more appealing on the market; that’s why I think that nowadays absolute “freedom of contract” is no more synonymous of “efficiency” and consequently it has lost its economical grounding; its abuse has basically led to a “market failure”.

Among all European countries, Italy was the first in 1942 which seemed to

be aware of the issues rising from the usage of standard terms or, using the actual wording: “general conditions of contract”. But the solution adopted was that clauses would have been binding if the customer knew them, or should have known them as a normally careful person. For certain clauses more “abusive”, the rule was that the customer should have “specifically approved them in writing”. So there again, the customer was deemed to be a rational individual hence capable to get by as long as he was aware of the content. Better developed were the rules provided by later legislations in other European countries: respectively Sweden in 1971, the UK in 1973, Germany in 1976 and so on.

Trying to conclude my discourse, I’ll point out some issues which according to me remain even after European law intervened in 1993 with the EC Directive on Unfair Terms in Consumer Contracts. Indeed the very title of this Directive shows how the remedies within it are limited to the protection of the Consumer. Sweden, Germany and the Netherlands are among the few European countries that don’t have such restriction, and most of them had already reached a higher protection level for every kind of weaker party. Moreover, the Directive only provided remedies against “abusive” clauses which had not been “individually negotiated”. Hence there is now a gap among countries in the EU. This distortion is, in my opinion, due to the lack of a general clause which would ensure protection to any weaker party whatsoever, whenever this weakness – or, “inequality of bargaining power” – leads to the unfairness of the contract. For this matter, I look at §36 of Swedish Avtalslagen as a helpful example to develop a thorough system of protection against “contractual injustice”. Those who fear that such a clause would give too much power to judges,

unacceptably undermining the freedom of contract, should be reassured by the fact that protection would not be given against the relative imbalance of performance and counterperformance – whose judgement should be left to the parties – but against unfair ancillary terms.

I am not sure whether the time is right for a complete unification of Contract law among European countries, but I certainly look with great admiration both at the work of the International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) and especially at the one of the Lando Commission on the Principles of European Contract Law, where clear, neat reference to “fair dealing” is made as a core principle which, along with the one of “good faith”, should guide the freedom of contract and, most importantly, all of us future lawyers.

Emilio Timpanaro
emiliotimpanaro@gmail.com

SVENSK FOTBOLL

- en haltande spelare?

Svensk fotboll ligger idag både ekonomiskt och kvalitetsmässigt efter ett flertal europeiska länder. Inget svenskt lag har deltagit i den prestigefyllda turneringen Champions league sedan säsongen 2000/2001. En av orsakerna till detta tros vara att många länder tillåter fullt aktieäggande av fotbollsklubbar medan vi i Sverige begränsat denna möjlighet med en spärregel som kallas "51-procentsregeln".

Svenska fotbollsklubbar har fram till 1999 endast kunnat drivas som ideella föreningar. Regelverket för ideella föreningar är utformat för att främja ett ideellt syfte, vilket innebär att verksamheten inte får ha något vinstsyfte. I och med kommersialiseringen av fotbollen runt om i världen fattades ett beslut våren 1999 om att kunna driva föreningar som är anknutna till Riksidrottsförbundet som aktiebolag. Innan dess bedrevs fotbollsverksamheter endast som ideella föreningar.

Bolagiseringen av idrottsföreningar har bidragit till bättre ekonomiska förutsättningar och att verksamheten till viss del kan drivas med ett vinstsyfte i grunden. Det ekonomiska tillskottet bidrar således till att det finns betydligt mer ekonomiska resurser att använda till att utveckla klubben, både sportsligt och administrativt. En möjlighet som uppkommer när man väljer att driva en klubb som aktiebolag är att klubben

kan göra avdrag på moms vid spelarköp, vilket är lönsammare för klubben. Klubben får dessutom möjligheten att utföra emissioner av aktier när det finns ett behov av pengar i bolaget. Det här är handlingar som inte kan vidtas av föreningar.

Riksidrottsförbundet har dock valt att inte låta klubbar med en eller flera ekonomiskt starka personer i aktieägandet hamna i starkare position än föreningen i bolaget. Riksidrottsförbundet har därför skapat en regel som gör att den ursprungliga idrottsföreningen behåller röstmajoritet i bolaget genom att 51 % av det bildade bolagets aktier tillfaller idrottsföreningen och resterande aktieägare endast tillåts ett totalt ägande på som mest 49 %. Att regeln efterlevs är ett krav för svenska klubbar och är föreskrivet i riksidrottsförbundets stadgar. Det finns dock ingen lag som hindrar personer att starta fotbollslag som aktiebolag rent civilrättsligt, men för att delta i seriespel och turneringar förutsätts det att fotbollsklubben är medlem i riksidrottsförbundet och uppfyller dess regler. Det är genom detta krav som 51-procentsregeln gör sig gällande som ett tvång för de svenska elit-

fotbollsklubbar.

Vissa fotbollsklubbar har valt att bolagisera hela sin verksamhet, medan andra har valt att bolagisera endast en del. Ägandet ser väldigt olika ut från förening till förening. Vissa föreningar väljer att endast ha idrottsföreningen som aktieägare i bolaget medan andra väljer att sälja ut dessa 49 % som kan innehas av andra ägare än idrottsföreningen.

I de allsvenska fotbollsklubbarna rådet det stor oenighet om huruvida det är bättre att värna om föreningsgemenskapen

“Föreningsdemokrati i all ära, men idag står vi och trampar vatten istället för att löpa på en 400 meters bana. Det sviktande resultatet i internationella sammanhang har en koppling till hur klubbar i Sverige drivs idag.”

eller öppna upp regelverket och ägandeskapet. Vissa menar att det inte alls är så mycket fördelaktigare att driva en fotbollsklubb i bolagsform. Den fördelen klubbar lyfter upp är just att chanserna att få in nytt kapital i klubben ökar om aktieägarna får möjlighet att kontrollera klubben. Nackdelarna det medför är risken för att makt-havarna genom sin kontroll till slut kan ändra klubb-namnet, logotypen och avvika från föreningens grunder och värderingar utan att övriga medlemmar kan ställa sig emot

detta. Ett exempel härom är den spanska fotbollsklubben Getafe som nyligen genomgick ett namnbyte till Teamdubai efter att utomstående aktieägare tagit kontroll över verksamheten.

En anledning till att svensk fotboll ännu inte har blivit fullt privatiserad är den traditionella tanken av att man ska bevara tanken om "en man, en röst" vid föreningsbeslutande. Ett koncept som varit rådande inom svensk idrott i allmänhet i över 100 år. Många allsvenska klubbar håller starkt vid det här konceptet och menar att en bolagisering kommer att urholka föreningsdemokratin. Fotbollskanalen.se frågade i början på årsskiftet de allsvenska klubbarna om deras inställning till 51-procentsregeln. Det visade sig att majoriteten av fotbollsklubbarna tyckte att en förening ska bedrivas som en förening, och att alla medlemmar ska vara med och ha något att säga till om. Frågan jag då ställer mig är om inte detta är innebär en kraftig inbromsning av svensk fotbolls utveckling?

Nej, så behöver det nödvändigtvis inte vara. Det är inte bevisat att fullt bolagiserade fotbollsklubbar har bättre ekonomi. Det är väldigt ofta vi får läsa på nyheterna att dessa klubbar har gått med förlust om miljonbelopp. Något som dock är säkert är att det kommer in mer pengar i klubben, men det utgör dock inget hinder för att pengar skulle lämna klubben i samma takt eller snabbare. Dessa klubbar drivs helt enkelt på

ett annat sätt. De tar större risker och spenderar pengar i större utsträckning än föreningar. Investerarna i sådana fotbollsklubbar ser det som ett bolag, och för att tjäna pengar i en sådan bransch så måste man våga spendera pengar.

Oenigheten om vilken som är den bästa verksamhetsformen visar sig tydligt i hur svenska fotbollsklubbar drivs idag. Det är få allsvenska klubbar som har bytt verksamhetsform på hela verksamheten eller en viss verksamhetsgren. De som valt att göra det är, för att nämna några lag från storstäderna; Djurgårdens IF, Hammarby IF, Örebro SK och tidigare Örgryte IS. Det mesta tyder på att det inte är lönsamt för föreningar från småstäder att bolagisera verksamheten. Det beror främst på att investerare inte söker sig till småstäder där det inte finns en stor fotbollskultur. Fotbollsklubbar från mindre städer har generellt ett lägre publiksnitt och är av flera liknande orsaker inte lönsamma att investera i.

Föreningsdemokrati i all ära, men idag står vi och trampar vatten istället för att löpa på en 400 meters bana. Det sviktande resultatet i internationella sammanhang har en koppling till hur klubbar i Sverige drivs idag. Genom att begränsa bolagiseringen begränsar vi kapitalflödet

till klubbar, detta kapital kan användas till bättre tränare, bättre organisationer, bättre träningsanläggningar och till spelarköp av bättre kvalitet som gör Allsvenskan till en mer intressant liga att spela i. Men å andra sidan råder det en allmän uppfattning i Sverige om att föreningar ska vara öppna för all, detta kan gå förlorat vid en full bolagisering. Det som tyder på att en full bolagisering inte kommer att ske är just att medlemmar får mindre att säga till om, bolaget kan enklare gå emot supportrarnas vilja i viktiga frågor som klubbnamn, logotyp eller till och med den ort klubben ska spela i samt att risken för att klubben går i konkurs är större beroende på vilken organisation som styr bolaget. Detta är en risk som inte finns hos en förening.

Ali Kassim T6

SKADESTÅNDSBEDÖMNINGEN VID REN FÖRMÖGENHETSSKADA – professionsansvaret och ansvarsförsäkringarna

I takt med att vårt samhälle blir allt mer ekonomiskt, tekniskt och juridiskt komplicerat, och enskilda förväntas göra egna val i sådana frågor, så kommer behovet av kvalificerat biträde och rådgivning att öka. Det juridiska skadeståndsansvaret för den som utför sådana uppdrag kommer därför troligen att få en ökad betydelse, då utebliven effekt eller enkla misstag kan få mycket stora ekonomiska konsekvenser i form av rena förmögenhetsskador för den som drabbas. För att skadeståndsskyddet ska bli effektivt har lagstiftaren valt att införa krav på ansvarsförsäkring, som är en utveckling vi tidigare sett på sak- och personskadeområdet. Press Judicata har träffat Torbjörn Ingvarsson, expert på ersättningsrätt och rådgivningsansvar, för att diskutera framtiden.

För sak- och personskador är ersättningsrätten tämligen välutvecklad. Egendoms-, person- och socialförsäkringar täcker många av de skador som inträffar. Vidare har nästan alla, fysiska såväl som juridiska personer, en ansvarsförsäkring för vårdslöst orsakade sak- och personskador på minst 5 miljoner. I bedömningen av skadeståndsansvar har rättsutvecklingen inte kunnat bortse från det faktum att om någon befinnas skadeståndsskyldig så kommer det normalt innebära att den skadelidande faktiskt får full ersättning på skadeståndsrättslig grund betald ur en ansvarsförsäkring, i stället för det mer bristfälliga skydd som social- och egendomsförsäkringar erbjuder. För barn och psykiskt sjuka som egentligen har bristande ansvarsförmåga föreskriver skadeståndslagen till och med explicit att föreliggande ansvarsförsäkring ska beaktas i bedömningen av skadeståndsansvarets omfattning för sådana som egentligen knappt har ansvarsförmåga.

En ytterliggare anledning till utvecklingen av ett strängare skadeståndsansvar är troligen att den frekventa förekomsten av ansvarsförsäkringar trubbat skadeståndsansvarets preventiva effekt, varför skadeståndets reparativa effekt blir mer central. Hur stor del av de faktiska skadorna som någon lider som ersätts kommer bero på hur strängt skadeståndsansvaret görs (samt till exempel regler om medvållande, som är mycket generösa mot den skadelidande vid personskador).

Obligatorisk ansvarsförsäkring som koncept

För lagstiftaren är ansvarsförsäkringar naturligtvis ett intressant verktyg i den ersättningsrättsliga regleringen. Dess mest lysande exempel är troligtvis trafikskadelagen (1975:1410) vars bärande princip är att alla skadelidande i trafiken ska ersättas på skadeståndsrättslig grund, varför ansvaret är strikt. Försäkringen är obligatorisk och detta är straffrättsligt sanktionerat. Saknar skadevållaren trots detta försäkring så ansvarar alla trafikförsäkringsanstalter solidariskt genom trafikförsäkringsföreningen mot den skadelidande.

Samtidigt är den preventiva effekten av skadeståndsansvar i princip helt eliminerad i trafikskadelagen. Det råder en mycket stark regressbegränsning och självriskan (för fysiska personer) är begränsad till 10 % av prisbasbeloppet. Trafikskadelagen är jämfört med andra ansvarsförsäkringar oerhört generös mot den som vållar skada i samband med uppsåtliga brott, som till exempel hastighetsöverträdelse och rattfylleri, vilka ligger bakom en mycket stor andel av de dyra trafikskadorna.

Den preventionsbegränsande effekten av trafikskadelagen är dock ingen nödvändig del i en sådan lösning, och i dess målsättning att ge ett effektivt skydd för skadelidande måste trafikskadelagen sägas

vara en succé. Modellen som från början är en unik svensk lösning, har sedermera gått på export till stora delar av världen och är en av våra stora juridiska exportprodukter.

Modellen med obligatorisk ansvarsförsäkring har av lagstiftaren därefter införts på andra områden, till exempel i patientskadelagen (1996:799) som påminner starkt om trafikskadelagen.

Men lagstiftaren har också använt metoden med obligatorisk ansvarsförsäkring i andra situationer där stora ekonomiska värden står på spel för konsumenter eller andra svagare avtalsparter i rådgivnings- och sysslomansuppdrag, till exempel för fastighets- och försäkringsmäklare samt vid placering- och rådgivning.

Detta rör dock rena förmögenhetsskador inom avtalsrelationer, och lagstiftaren har valt att behålla ett allmänt culpaansvar i stället för någon objektiv resultatstandard, och lämnat det svåra culpabedömningsproblemet vidare till rättspraxis, tillsynsmyndigheter och branschen.

Framöver - hur kommer obligatorisk ansvarsförsäkring påverka culpabedömningen vid ren förmögenhetsskada?

Torbjörn Ingvarsson pekar på att historiskt sett har sambandet mellan föreliggande ansvarsförsäkring och skadeståndsbedomningen varit oerhört stark, och han har svårt tro att det inte skulle bli så även på detta område. Att det hittills har varit svårt att få skadestånd vid exempelvis värdepappersrådgivning har framförallt med bevisbörda, kausalitet och processuella frågor, och inte så mycket med gränsen för culpa och god sed, att göra.

Ingvarsson har till exempel svårt att föreställa sig att en konsument som bevisligen inte får sakrättsligt skydd vid förvärv av en bostadsrätt när en fastighetsmäklare medverkar inte i det närmaste skulle ersät-

tas strikt, av banken eller mäklaren, även om dessa formellt har ett culpaansvar.

Ingvarsson har en något delad inställning till om det är önskvärt med en sådan generellt sänkt tröskel för skadestånd. Om man som honom tror på skadeståndets preventiva effekt, kommer resultatet av obligatorisk ansvarsförsäkring bli att fler skador de facto orsakas eftersom skadevällaren blir allmänt mer oförsiktig. Om flera skador sker därför är det ju bra att den skadelidande i dessa fall i princip alltid ersätts ur ansvarsförsäkringen om skada kan visas och detta beror på något skadevällaren objektivt sett skulle kunna ha förhindrat.

Å andra sidan riskerar dessa stora utbetalningar av ersättningar att leda till att premierna för ansvarsförsäkringen blir så dyra att det i praktiken blir omöjligt att driva sådan verksamhet. Han nämner förlösningsskador i USA som ett exempel på ett område där skadestånden är så höga att det i praktiken blir svårt att bedriva verksamheten då man inte får försäkring, eller tjänsterna i vart fall blir extremt dyra. Detta bör beaktas i skadeståndsbedömningen: - "Man kan sänka hela marknaden, så att ingen seriös aktör vill hålla på med det.". I USA finns sedan länge begreppet "liability crisis", vars namn speglar hur man ser på den skadeståndsrättsliga situationen och tillgången till och priset på ansvarsförsäkring i olika professioner.

Kontroll från försäkringsgivarna?

Jag frågar om inte ansvarsförsäkringsgivarna, som teoretiskt borde vara experter på att bedöma risken att en aktör ställer till skada och sätta pris baserat på detta, skulle kunna ha en sanerande kontrollfunktion på marknaden i stället för bara myndighetskontroll: Precis som trafikskadelagen gör att trafikförsäkringsbolagen i viss utsträckning "prisar ut" farliga unga män från att

köra bil, även om de är myndighetsgodkända att köra bil, det vill säga har körkort. Ingvarsson är dock pessimistisk, i vart fall i närtid:

- "Det krävs differentierade premier om det ska bli någon effektivitet, och det tycker försäkringsbolagen är för mycket jobb. Man vill ha standardiserade bestånd, speciellt på småaktörerna som egentligen är det verkliga problemet. Småaktörerna har inte rätt kompetens, betar sig mindre traditionellt och mer våghalsigt även om de inte är avskiktligt culpösa. Och det är egentligen för dem ansvarsförsäkringarna behövs, banker och försäkringsbolag kan ersätta ändå om de gjort fel."

Ingvarsson passar här även på att kritisera universiteten för att vi har varit dåliga på att lyfta ersättningsrättsfrågorna, vilket i viss mån förklarar att kompetensen i de här frågorna saknas i försäkringsbranschen, som är de som egentligen borde hantera dessa frågor.

En medelväg?

Så, vad vill Ingvarsson se för lösning då? Han är pessimistisk angående att marknaden kommer att " mogna " över tid. Naiva konsumenter och slarviga lycksökare är ett tidlöst problem. Hårdare skadeståndsregler i kombination med höga ansvarsförsäkringskrav riskerar att leda till att seriösa aktörer försvinner från de områden där konsumenter efter avregleringar har ett allt större behov av professionellt biträde eller bra motparter. Och då är ju inget vinnnet.

Den lösning han verkar mest positiv till är en annorlunda lösning av de processuella frågorna. Många av problemen med bevisfrågor, processkostnader (som ofta är extremt avskräckande i denna typ av mål)

och förståelse för sakfrågorna tycker Ingvarsson har fått en bra lösning i Norge, genom Bankklagenemnda (nu: Finansklagenemnda). Det är en av branschen finansierad skiljenämnd, med några av de ledande juristerna på området som ledamöter. Då nämnden är väldigt sakkunnig och får använda denna kunskap underlättas naturligtvis processföringen för konsumenten, samtidigt som nämndens kunskap kan förväntas ge välvägdade lösningar på branschspecifika frågor om god sed, akt-samhetsnormer och skadestånd.

Framtiden

Behovet av sådana lösningar torde vara stort. Som samhället ser ut i dag, där man allt mer förväntas agera som upplyst avtalspart och kund i livsavgörande frågor om allt ifrån hälsovård och utbildning till försäkring och pension, kommer högst sannolikt skadeståndsansvaret för de som ger råd och utför tjänster få en mer betydande roll. Om historien ger någon vägledning kommer också de obligatoriska ansvarsförsäkringarna, oavsett vad man tycker om det, sänka den allmänna tröskeln för skadestånd för inomobligatorisk ren förmögenhetsskada.

Tämligen ofta brukar amerikanska rättsliga trender komma till Europa och Sverige, och vi får se om en sådan sänkning av tröskeln för skadestånd kan vara början till en "Liability crisis" där tillgången till ansvarsförsäkring och dess premier kommer bli en central överlevnadsfråga för konsultverksamheter.

Olof Malmberg T4

Torgny Håstad reflektioner inför andra halvlek på Juridicum

Det är få personer som präglar de två civilrättsterminerna på juristprogrammet så mycket som Torgny Håstad. Inte bara läser vi hans böcker Köprätt samt Sakrätt avseende lös egendom (ofta mer än en gång dessutom!), utan enligt min snabba koll i kompendierna läser vi inte mindre än 16 HD-mål där Håstad har hållit i pennan, antingen som referent eller med egna tillägg som ibland är av omfattningen mindre uppsats.

Framöver kommer NJA-bandet troligtvis att bli tunnare då Håstad nu har uppnått gällande pensionsålder, 67 år, varför han är tvungen att lämna Högsta Domstolen och "oansvarigt lämna rättsutvecklingen i andras händer", som han uttryckte det i sitt tal på höstens juristbal.

Att sluta jobba bara för att han pensioneras verkar dock inte vara aktuellt för Håstad, och han har nu åter en professorstjänst på Juridicum. Den som varit förbi "gubbhylan" utanför JB vet att han inte är ensam om att ha lite svårt att släppa juridiken bara för att man nått pensionsåldern. Varför verkar vissa jurister aldrig vilja sluta jobba, är det så kul?

Håstad beskriver först "extremexemplet" Gösta Walins karriär. Walin var statssekreterare, justitieråd och ordförande i Lagberedningen. Han "började skriva böcker på allvar" först när han pensionerats och fortsatte till strax innan han dog vid 99 års ålder. I det perspektivet är 67 år bara början på andra halvleken.

– Men alla fortsätter ju inte, det finns advokater som gillat "action" eller affärer men

som är utslitna i 60 årsåldern och som egentligen aldrig varit intresserade av juridik.

Han tillägger efter lite tanke: "Att fortsätta med juridik efter pensioneringen gör väl mest de som är speciella nog att bli akademiker och är intresserade av rättsordningen i sig." Han jämför sedan med andra grupper som ofta inte slutar arbeta som konstnärer och författare. För vissa kanske även juridiken helt enkelt är en sådan konstform som är svår att släppa?

Håstad beskriver med stor entusiasm fördelarna med att vara akademisk jurist. En forskare kan redan i unga år välja betydelsefulla och svåra uppgifter. Han hade många kontakter med det praktiska rättslivet, både i lagstiftningsärenden och från advokater som ideligen ringde med frågor, men han kunde själv välja de frågeställningar som var juridiskt intressanta medan advokaten ofta måste ta emot vad som kommer in på byrån. Han betonar dock vikten av att en universitetsanställd utnyttjar denna praktiska input i undervisningen och i fortsatt forskning. Att bara ha massa extraknäck och aldrig skriva något borde inte vara tillåtet.

Om man funderar på akademiska inslag i sin karriär, skriva böcker med mera, när bör man göra det?

– Jag tror inte det är idealiskt att direkt gå från en jur.kand. till att börja skriva avhandling, man behöver miljöombyte helt enkelt. Att sitta ting eller jobba några år på advokatfirma kan vara bra; då vet man vad man valt bort. Det är också nyttigt att lära sig att strukturera och ta itu med praktiska problem under några år.

Att det blev en avhandling utan mellankommande ting för Håstad berodde på att han hade ett års militärtjänst efter examen, annars hade han troligen suttit ting och eventuellt blivit kvar på domarbanan. – "Men möjligen är jag så intresserad av vetenskap att jag brutit mig ut förr eller senare ändå."

Han passar även på att nämna att han tror att det är nyttigt för den som vill bli advokat att göra några år i domstol för att från den utsiktspunkten se hur en advokat bäst övertygar en domstol. Däremot kanske man inte ska dröja för många år med att gå över till advokatverksamhet, om det är detta som är målet, eftersom byråer helst anställer ganska unga personer som de inledningsvis kan använda för enkla arbetsuppgifter; byråerna tror nog att äldre nyanställda är mer kräsna.

Håstad framhåller också att man lär sig mycket genom att undervisa. Han var själv gruppundervisare i avtalsrätt från sitt tredje studieår enligt ett system som fanns på den tiden, vilket verkar vara en erfarenhet han ser väldigt positivt på. När han sedan blivit professor byttes studentlärarna efter några år ut mot lektorer. Dessa hämtades på den tiden från hovrätten, där de blivit fiskaler och hade ca fyra års praktisk erfarenhet. Det var lätt att rekrytera de bästa fiskalerna, som ville fördjupa sina civilrättsliga kunskaper, och lektorstjänsten passade ofta bra till familjesituationen. Lektorerna blev väldigt kunniga i civilrätt, och tjänsten verkar också ha fungerat bra som karriärsteg. Tre av lektorerna har sedan också blivit justitieråd, Göran Lambertz, Magnus Widebeck och

INTERVJU: TORGNY HÅSTAD

Ingemar Persson. Även Anna Skarhed ingick i lärarkadern som seminariegruppslärare på den tiden. Andra välbekanta juridiska namn som varit lektorer på Juridicum som han nämner är Ulf Göranson, Rolf Johansson (känd för oss från alumnstiftelsen, f.d. MP på Linklaters), Mikael Mellqvist, Erik Brattgård och Ronny Henning.

En intervju med Håstad måste ju nästan beröra frågan om tilläggen och de skiljaktiga meningarna, då de väcker en del funderingar och även känslor bland studenterna. Är det så att man har ett annat perspektiv på juridiken som akademiker; mindre mekanisk tillämpning och måste resonera mera utförligt?

– Det är nog en lägningsfråga. Det finns många domare som anser att en domare bara ska skriva vad som absolut behövs för att komma fram till domslutet. Det ska vara väldigt stringent. Hellre för lite än för mycket, och de skulle aldrig komma på idén att skriva ett tillägg. De som skriver tillägg har nästan alltid varit gamla professorer. Det är ett sätt att fortsätta med vetenskaplig verksamhet inom ramen för HD.”

Därefter rabblar han ett antal ”kända tillägg” med fullständig NJA-referens och författare (t.ex. Sjögren, Alexandersson, Karlgren, Hessler och Bengtsson). Flera gånger under intervjun visar han en imponerande förmåga att ha rättsfall med omständigheter, rättsregel och NJA-beteckning i huvudet.

Varför skriver då Håstad ut så mycket i målen han dömer, om det inte behövs för att avgöra målet? ”Jag inbillar mig att det

ibland kan vara nyttigt att målet sätts in i ett större sammanhang och att framtida utvecklingslinjer diskuteras. Dessutom gör ett tillägg att det ibland blir möjligt att gå med på domskäl som framstår som alltför kortfattade eller ofullständiga” säger Håstad.

När ett tillägg skrivs är det inte ovanligt att övriga justitieråd i och för sig håller med men föredrar att inte binda sig eftersom tillägget inte behövs för att avgöra målet. Skulle tillägget tas med i domen och behöva detaljgranskas av alla skulle domskrivningen dessutom ta mycket längre tid. Står det inte ”för egen del” i tillägget så betyder det normalt att övriga justitieråd i huvudsak instämmer.

Därefter för Håstad ett långt resonemang om obiter dicta i HD. Han förklarar att HD:s roll ändrats genom fullföljdsreformen på 1970-talet. Ändringsdispens är avskaffad, och prejudikatdispens kan meddelas i rena rättsfrågor där ingen koppling behöver göras till en konkret tvist. Det medför att HD numera ägnar stor omsorg åt att formulera fristående rättsgrundsatser. Dessa är ofta bredare än vad som behövs för att avgöra själva målet, och såtillvida är de obiter dicta. Men normalt uppfattar HD uttalandena som bindande för framtiden. Bäst underlag för sitt dömande har dock HD när domskälen inte går utöver ombudens argumentation (vilket också är ett argument för att man i Stare decisis – principens hemland England bara ser ratio decidendi, och inte obiter dicta, som det bindande prejudikatet). Detta sätt att skriva domar är också väldigt annorlunda från det sätt att skriva korta domskäl nästan helt

utan juridiska resonemang som länge var vanligt. Det har troligen den som försökt hitta rättsregeln i ett NJA-referat från första halvan av förra seklet inför en sokratisk lektion märkt.

Före intervjun fick jag en antydning från redaktören att jag helst inte skulle komma tillbaka med en PM-liknande artikel om skillnaden mellan direkt och indirekt skada enligt köplagen. Det var nog befogat med tanke på skribentens läggning, men jag dristade mig ändå till att diskutera några frågor om materiell rätt, till exempel om vilka förmögenhetsrättsliga frågor som kommer att få stor betydelse i framtiden.

Avtals-, kontrakts- och sakrätten kommer enligt Håstad naturligtvis att fortsätta ha en oerhört stor praktisk och ekonomisk betydelse: ”insolvensen blir väl inte utrotad även om polion blir det!”. Rent idémässigt är dock något av en rundgång av problem och lösningar enligt Håstad, problemen har alltid var desamma och kanske även lösningarna. Han konstaterar att 1914 års kommissionslag och 1905 års köplag var lika bra som dagens reglering. Han nämner även en lag från 1919 om handel med annan tillhöriga fondpapper - ”Aktielån, helt enkelt”. Den lagen och kommissionslagen beskrev och löste i stort sett alla nu aktuella problem inom fondhandeln. Respekten för lagbestämmelserna minskade emellertid med tiden, så de har behövt förnyas. Framtidens centrala förmögenhetsrättsliga frågor och lösningar står enligt Håstad ofta att finna i rättshistorien.

Ett annat ställe att hitta inspiration för frågor och lösningar är främmande rätt-

sordningar, och Håstad har bland annat varit engagerad i arbetet med "Draft common frame of reference" (1998–2008) och i den expertgrupp som nyligen lade fram en överarbetad och förkortad version för EU-kommissionen. Det är internationellt juristsamarbete för en europeisk "civillag". Detta arbete har bjudit på en god insyn i hur jurister i övriga Europa resonerar. Om man som svensk jurist vill studera en utländsk rättsordning, till exempel vid ett utbyte, vilken skulle Håstad rekommendera?

– På kontinenten i t.ex. Tyskland och Frankrike finns äldre och abstrakta kodifikationer i botten, vilket gör att resonemangen ofta blir dogmatiska. De kan diskutera vem som är ägare utan att klargöra vilken situation som avses. I common law-länderna, där det inte finns så mycket lagstiftning utan domstolarna skapar reglerna, blir resonemangen mer konkreta och lättare att ta del av. Engelska domare motiverar dessutom ganska frispråkigt medan domare på kontinenten har ambitionen att domen ska framstå som en självklarhet (skiljaktiga meningar tillåts inte på kontinenten!). Å andra sidan liknar rättsordningarna på kontinenten (särskilt i Holland och Tyskland) de nordiska på det sättet att där finns regler om jämkning av oskäligen avtal (eller rentav oskäligen lagar),

medan common law-jurister gärna vill hålla sig till avtalets bokstav även om utfallet enligt vår mening skulle bli oskäligt. Ibland intolkas de dock underförstådda (fingerade) villkor, implied conditions.

Sammantaget verkar Håstad vara av uppfattningen att common law är intellektuellt mer utvecklande för en själv, medan det kan vara praktiskt nyttigt och viktigt att ha kännedom om hur man arbetar och tänker på kontinenten just eftersom det är annorlunda, medan det normalt är oproblematiskt att diskutera med engelska jurister.

Något som är speciellt med svensk förmögenhetsrätt jämfört med de flesta utländska, och som svenska jurister bör vara medvetna om, är enligt Håstad att vi har ovanligt stränga reklamationsregler, och att preskriptionstiden löper från fordringens uppkomst och inte dess förfallodag. Även traditionsprincipen är speciell liksom principen att äganderättsförbehåll är ogiltiga om köparen tillåts förfoga över varan före betalning. Sådana avvikelser leder till att de som gör affärer med Sverige riskerar att göra rättsförluster.

På frågan vilket område av den svenska förmögenhetsrätten som är minst

tillfredsställande reglerat idag blir svaret sakrätten, som är ålderdomlig och osammanhängande, samt kanske också just preskriptionsreglerna.

Vi får se om Torgny Håstad under andra halvlek på Juridicum får chansen att bocka av några av dessa problem som "lösta", precis som han under åren i HD har kunnat bocka av en anseelig mängd de lege ferenda resonemang i Sakrätt avseende lös egendom som "praxisfäst".

Olof Malmberg T4

KÄND AV DE BÄSTA

Hammariskiöld & Co är en dynamisk och innovativ advokatbyrå. vi lägger stort fokus på att hitta kreativa och långsiktigt hållbara lösningar för våra klienter.

Hittills har det också givit ett bra resultat – vi är på alla sätt stolta över att de allra bästa företagen återfinns bland våra klienter.

Vill du veta mer? Besök oss på www.hammariskiold.se

MERGERS AND ACQUISITIONS

BANKING AND FINANCE

LITIGATION AND ARBITRATION

INTELLECTUAL PROPERTY
TECHNOLOGY, MEDIA AND TELECOMS

EU AND COMPETITION LAW

HAMMARSKIÖLD & Co

www.hammariskiold.se

SKÄRPT STRAFF FÖR KÖP AV SEXUELL TJÄNST

Det var redan på 70-talet som frågan om att kriminalisera prostitution väcktes till liv bland svenska politiker. Debatten resulterade i en utredning som tillsattes 1977 och som kom att göra den mest omfattande kartläggningen av den rådande prostitutionen i Sverige. Utredaren ansåg att prostitution var oförenligt med de grundläggande idéerna om individens frihet och jämställdhet mellan män och kvinnor som sedan länge varit rådande i Sverige. Trots detta skulle det dröja mer än tjugo år innan regering och riksdag tog ställning i frågan.

Inte förrän 1999 beslutade riksdagen att köp av sexuell tjänst skulle vara straffbart. Kriminaliseringen infördes mot bakgrund av att det ansågs, och än idag anses, ligga i samhällets intresse att bekämpa prostitution, då den medför skador både för den enskilde individen och för samhället i stort. I lagstiftningsärendet anfördes att det i ett jämställt samhälle är ovärdigt och oacceptabelt att män skaffar sig tillfälliga sexuella förbindelser med kvinnor mot ersättning. Härmed blev Sverige det första landet i världen att kriminalisera köp, men inte försäljning, av sexuella tjänster.

Förbudet kommer till uttryck i 6 kap. 11 § brottsbalken och straffet för att skaffa sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning är böter eller fän-

gelse i högst sex månader.

Men det finns även de som förespråkar en betydligt mindre restriktiv lagstiftning än den vi har idag. Utgångspunkten bör istället vara att det ska gå att skilja på frivillig och icke frivillig prostitution. De som försvarar prostitution menar enligt propositionen att vuxna människor bör vara fria att köpa och sälja sex och att dagens kriminalisering utgör ett otidsenligt sexualmoraliskt ställningstagande. Enligt statens utredning är dock en sådan frivillighetsstanke irrelevant eftersom fokus flyttats från utbudet (de som utnyttjas i prostitution), till efterfrågan (människohandlarna, sexköparna och kopplarna) genom 6 kap. 11 § BrB.

Regeringen är dessvärre missnöjd med resultaten av den praktiska tillämpningen av förbudet. Enligt politikernas förmenande saknar domstolarna, med paragrafens nuvarande lydelse, möjligheten att göra en mer nyanserad bedömning i särskilt allvarliga fall. Nästan alla som köpt sex och som överhuvudtaget ställts inför rätta har dömts till dagsböter och endast i ett fåtal fall har någon hittills straffats med fängelse som påföljd. Regeringen överlämnade därför i mars i år ett förslag till riksdagen om skärpt straff för köp av sexuell tjänst. I propositionen föreslås att straffmaximum bör höjas från sex månaders fängelse till ett år och att ändringen ska gälla från och med den 1 juli 2011. Domstolen ska sålunda ges utrymme att göra en mer

nyanserad straffvärdebedömning vid uppkomsten av dessa särskilt allvarliga fall.

Förslaget har mött en del kritik från olika remissinstanser. Dessa har främst invänt att förslaget är otillräckligt och att det inte skulle lösa de problem som ligger till grund för straffskärpningen. Andra, såsom exempelvis Nätverket PRIS (Prostituerades Revansch I Samhället), välkomnar förslaget och anser att straffsatsen till och med borde ligga ännu högre. Både juridiska fakulteten vid Uppsala universitet och Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet anser att en gradindelning av brottet istället borde övervägas för att komma åt problemen vid särskilt allvarliga fall. Att enbart höja straffmaximum ger nämligen ingen vägledning i vad som skall klassas som "särskilt allvarligt".

Domstolarna har däremot i stor utsträckning instämt i regeringens förslag eller lämnat det utan erinran. Detta talar starkt för att de anser att en straffskärpning kommer att ge eftersträvat resultat; nämligen möjligheten för domstolarna att göra en mer nyanserad straffvärdebedömning. Eftersom det till syvende och sist är just domstolarnas uppgift att skipa rättvisa anser jag att det är bra att de har förtroende för förslaget. Att öppna upp för en mer nyanserad bedömningsmöjlighet är alltid, enligt min mening, särskilt viktigt för att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Detta leder till ett mer rättvist system där domstolarna får möjlighet att i större utsträckning göra skillnad på små och större överträdelser av

lagen. Därmed är det dock inte sagt att en straffskärpning är det bästa redskapet för att nyansera påföljdsbestämningen.

Enligt min mening är det viktigt att fråga sig huruvida en lagändring av detta slag verkligen skulle få den avskräckande effekt gentemot sexköparna som i viss mån eftersträvas. Det är dessvärre lätt att glömma att kvinnorna inte direkt stoppas från att "gå på gatan" genom 6 kap. 10 § BrB, utan att verksamheten endast försvåras genom att efterfrågan stryps. Enligt min mening är dagens reglering därför fortfarande långt ifrån perfekt. Så länge det finns ett utbud, vilket det gör - eftersom försäljningen i sig inte är

frivillig och icke frivillig prostitution är det enligt min mening viktigare att i så stor utsträckning som möjligt skydda alla. Ingen människa ska behöva känna sig utnyttjad eller tvungen att sälja sex. Prostitution ska inte försvaras, utan den ska förstås. Förståelse och kunskap tror jag krävs för att komma närmare en lösning på problemet med könshandel och den utsatthet som de flesta prostituerade får uppleva. Jag tror verkligen inte att skärpta straff på något sätt kommer att förvärra situationen för dagens prostituerade, tvärt om. Det innebär snarare ett litet steg på vägen mot att stoppa prostitutionen i Sverige.

Giulia Cilio Burman T4

straffb-
elagd - så
kommer det
också att finnas
män och kvinnor som
är villiga att köpa sexuella
tjänster trots att det är brottsligt.
Sexköparna blir man inte av med
över en natt bara för att deras gärningar
är straffbara och de kvinnor som
säljer sina kroppar kan därför fortsätta
göra det.
Då det inte finns något svar på hur
man skulle kunna dra gränsen mellan

SEXUALBROTTE, CIVILRÄTTEN OCH O J SIMPSON – RÄTTEGÅNGARNA.

Den tredje oktober 1995 meddelades friande dom i en av de mest uppmärksammade mordrättegångarna i USA:s historia, People of the State of California v. O. J. Simpson. Några år senare tillerkändes dock de dödade anhöriga i civilmålet Goldman v. Simpson 33,5 miljoner dollar i skadestånd inklusive så kallade punitive damages, för bland annat wrongful death.

Det här numret av PJ har tema civilrätt, medan det förra hade tema Straffrätt. Tillsynes hade det kanske varit naturligare att diskutera sexualbrott i det förra numret, men som exemplet ovan visar har de brott som innebär en allvarlig kränkning av någons fysiska integritet en viktig civilrättslig sida, vilket kan ge en ytterligare dimension i en analys av enskildas rättsskydd. Denna dimension kan vara värd att beröra i debatten om sexualbrott och andra kränkingsbrott, en debatt som av förklariga skäl normalt har en ganska stark straffrättslig slagsida.

Att sexualbrott är ett ämne som engagerar och intresserar visas tydligt av till exempel det stora intresset för Juridiska föreningens seminarium om samtyckesrekvisit

i våldtäktslagstiftningen. Det är också få juridiska områden som engagerar även icke-jurister så starkt. De gånger som folk i sociala sammanhang har reagerat negativt eller till och med aggressivt på mitt ämne eller eventuella försök att ur ett juridiskt perspektiv försöka förklara hur domstolar har resonerat i uppmärksammade mål, så har det nästan alltid rört sexualbrott.

Detta har fått mig att fundera på om vi kanske faktiskt har ett straffrättsligt och straffprocessuellt system som har så otillfredsställande egenskaper att reaktionen mot oss som försöker försvara det är motiverad, men att vi jurister på något sätt är tekniskt förblindade för denna orimlighet? För egen del har jag kommit fram till att svaret på frågan i huvudsak är nej. Man kan naturligtvis finjustera systemet ytterligare, diskutera samtyckerekvisit och eventuellt till slut få en lagstiftning som är rekvisitmässigt perfekt, eller en som enligt vissa är ”omöjlig att tillämpa”, eller kanske både och samtidigt. Men oavsett hur den straffrättsliga regleringen ser ut är det

egentliga problemet, och kommer i huvudsak förbli, att straffrättsliga beviskrav och processuella rättssäkerhetsgarantier (som korsförhör) medför att många sexualbrott som begås inte kommer att kunna straffas och att en eventuell rättegång kommer att upplevas som obehaglig och kränkande.

Dessa principer är dock grundstenar i straffrätten, och bör så förbli, då straffrätten i slutändan inne-

”Det juridiska systemet bär att staten avsiktligt tillhandahåller i praktiken åsamkar lidande för inte ett tillräckligt effektivt den enskilde, vilket rättsskydd mot fysiska bör ställa höga krav på säkerhet innan det kränkningar verkställs.

Å andra sidan anser jag att upprördheten mot det juridiska systemet i bredare bemärkelse är legitim och befogad. Det juridiska systemet tillhandahåller i praktiken inte ett tillräckligt effektivt rättsskydd mot fysiska kränkningar. Det faktum att kritiken i praktiken riktat in sig på straffrätten och -processen, som går att principiellt försvara, har nog gjort att jurister i viss mån förbisett de legitima kraven på verkligt och effektivt rättsskydd som ligger bakom kritiken.

Kritiken mot sexualbrottsprocessen tar vidare ofta ett partsorienterat perspektiv. Den ses ofta som en personlig konflikt mellan målsägande och tilltalad, och det upplevs som orättvist att den tilltalade har bevismässiga fördelar. Fördelningen av bevisbörda och beviskrav kan vidare göra att det uppfattas som att målsäganden inte blir trodd. Vidare återkommer i debatten ofta synen, eller önskemålet, på den straffrättsliga processen som ett medel för individuell upprättelse gentemot gärningsmannen. Till sin natur är straffprocessen i form av staten mot den enskilde, där det ska utrönas om den enskilde ska inkapaciteras och användas för att statuera exempel, inte ett lämpligt institut för detta ändamål.

För personliga konflikter mellan enskilda har vi istället civilrätten och civilprocessen. Där är parterna jämställda i termer av bevismedel, till exempel partsförhör under sanningsförsäkran. Beviskrav och bevisbördor är anpassade för syftet att ge effektivt rättsskydd och inte bara rättssäkerhet, till exempel principen att den part som har lättast att säkra bevisning ska bära bevisbördan.

Mårten Schultz har i ett försvar för den amerikanska skadeståndsrätten observerat att det är civilrätten som har denna funktion: "Rätten till skadestånd är det enda verktyg som rättsordningen tillhandahåller individer för att få orättvisor korrigerade eller reparerade." och konstaterat: "Inskränsk rätten att begära skadestånd så inskränks alltså det individuella rättighetsskyddet".

För svensk del har inskränkningar i möjligheten att vinna skadestånd gjorts, bland annat processuellt. Den som för ett enskilt anspråk för brott och får detta handlagt i en straffrättslig process drabbas till exempel enligt rättegångsbalken 29:6 av straffrättsliga beviskrav, och får inte låta sig höras under sanningsförsäkran. I svensk rätt har vi traditionellt, till skillnad från exempelvis anglosaxisk rätt, helt enkelt inte använt civilrättens annorlunda egenskaper för att erbjuda ett effektivt individuellt rättighetsskydd.

För sexualbrott, där just bevisfrågor är det vanligaste hindret mot individuell upprättelse, är det kanske därför dags att plocka fram Ekelöfs berömda offeraltare och börja diskutera civilrättsliga materiella möjligheter, beviskrav och bevisbördor,

samt den processuella regleringen.

Att det juridiska systemet måste försöka hitta vägar att tillmötesgå det helt legitima kravet på individuellt rättsskydd mot allvarliga kränkningar som ligger bakom kritiken mot sexualbrottsregleringen är inte bara ett anständighetskrav och hygienfaktor för en rättsstat, det är också viktigt för den straffrättsliga rättssäkerheten som riskerar att urgröpas om straffrätten också måste försöka fylla funktionen att ge enskilda upprättelse.

Olof Malmberg T4

INSTITUTIONEN

EXAMENSARBETEN

Juridiska institutionen kommer från och med höstterminen att förändra kursen examensarbeten på juristprogrammet. Förändringarna genomförs i samråd med de övriga anordnarna av juristprogrammet i Sverige.

FÖRÄNDRINGARNA INNEBÄR FÖLJANDE:

Examensarbetet som ett kursmoment blir tydligare. Det innebär bland annat att examensarbetsförfattarna förväntas fullgöra obligatoriska kurskrav och författa en uppsats under en termin. Det innebär också att ett antal moment, såsom föreläsningar om bland annat juridiskt skrivande, metodfrågor och rättsvetenskaplig teori tillförs under terminerna.

Förväntade studieresultat och betygskriterier införs. De förväntade studieresultaten avses ge en tydligare bild av vilka mål som skall uppfyllas med examensarbetet som moment i juristutbildningen. Betygskriterierna skall ge en tydligare bild för examinator, handledare och student av vilka krav som skall ställas för de olika betygsnivåerna.

Ett av de förväntade studieresultaten är att examensarbetet slutförs på tid. Det är viktigt att betona att detta kriterium inte är ensamt avgörande för vilket betyg som utdelas, utan ett av flera kriterier som skall vägas samman till ett betyg.

En annan förändring är att rollerna som handledare och examinator skiljs åt. När uppsatsen närmar sig färdigställande skall handledaren föreslå kursföreläsaren en examinator som normalt skall vara verksam i det ämne eller delämne i vilket uppsatsen skrivs. Det är examinator som sätter betyg på uppsatsen.

Redan idag finns ett krav på obligatoriskt seminariedeltagande – detta krav kommer att följas upp på ett bättre sätt samtidigt som aktuella seminarier kommer att anslås med schemafunktionen på kurswebben eller på studentportalen. Utöver de obligatoriska seminarierna kommer de föreläsningar som handledaren bestämmer och inläsning av relevant litteratur att vara obligatoriska moment.

För uppsatsförfattare som fullgör examensarbete med praktik tillkommer godkänd praktik till det ovanstående. Praktiken skall normalt förläggas under examensarbetets A-period, men också andra förläggningar kan godtas med handledarens tillstånd. Det finns anledning att betona att samma krav ställs på uppsatser med praktik som uppsatser utan praktik (det rör sig alltså inte om en 15-poängsuppsats och en period på en relevant arbetsplats – praktiken skall ha relevans för examensarbetet).

De ovanstående förändringarna träder i kraft för studenter som nyregistrerar sig på kursen examensarbete från och med höstterminen 2011. Vid omregistreringar från vårterminen 2012. I övrigt hänvisas till kursinformationen för information om övergångsregler.

Den som vill ha mer information om kursplan, undervisningsplan och andra regler för examensarbete hänvisas i första hand till kurswebben eller till amanuens Sara Hag (sara.hag@jur.uu.se).

Daniel Stattin

Docent, kursföreläsare för examensarbeten

MÅNGA VILL STUDERA JURIDIK I UPPSALA

Juristprogrammet i Uppsala är fortsatt populärt och var landets näst mest sökta utbildning inför höstterminen 2011. Totalt sökte 5 475 personer programmet, vilket enbart överträffas av juristprogrammet vid Stockholms universitet. Tittar man på antalet första-handssökande hamnar juristprogrammet i Uppsala på en femte plats bland alla utbildningar i landet med 1 142 sökande. Höstens hetaste utbildning att söka i första hand var ekonomprogrammet vid Handelshögskolan i Stockholm med 1 833 sökande.

Hans Eklund
Studierektor

DISPUTATIONER

FINANSRÄTT

Jérôme Monsenego disputerade i finansrätt torsdagen den 12 maj 2011, kl 14.15 i sal 750, Sveavägen 65, Handelshögskolan, Stockholm på avhandlingen "Taxation of Foreign Business Income within the European Internal Market".
Handledare: Professor Bertil Wiman. Opponent: Professor Frans Vanistendael, Belgien.

MILJÖRÄTT

Annika K. Nilsson disputerar i miljö rätt fredagen den 3 juni 2011 kl. 10.15 i sal IV, Universitetshuset på avhandlingen "Enforcing Environmental Responsibilities - A Comparative Study of Environmental Administrative Law".
Handledare: Professor Jan Darpö och biträdande handledare docent Olle Lundin. Opponent: Professor Annika Nilsson, Lund.

KONSTITUTIONELL RÄTT

Patrik Bremdal disputerade i konstitutionell rätt fredagen den 20 maj 2011 kl. 10.15 i Brusewitzsalen, Gamla Torget 6 på avhandlingen "Riksdagens kontroll av regeringsmakten".
Handledare: Professor Thomas Bull och biträdande handledare professor emeritus Fredrik Sterzel. Opponent: Docent Vilhelm Persson, Lund.

PROCESSRÄTT

Linda Marklund disputerar i processrätt lördagen den 28 maj 2011 kl. 10.15 i Grotiusalen, Trädgårdsgatan 1 på avhandlingen "Ett brott - två processer. Medling vid brott och unga lagöverträdare i straffprocessen". Handledare: Professor emeritus Hans Klette, Lund, och biträdande handledare fil. dr Lottie Wahlin, Stockholm. Opponent: Fil. dr, jur.kand. Annika Rejmer, Lund.

Hans Eklund
Studierektor

ORDFÖRANDESPALTEN

En hel vårtermin har snart passerat framför våra ögon. Om hela livet fortsätter i samma fart så är jag snart pensionär. Hemska tanke. Därför kommer jag först och främst ägna denna spalt till att reflektera över den här vårterminen, och sedan kommer jag blicka framåt inför höstterminen.

Utöver att sätta sig in i ordförandearbetet inleddes året med att organisera insparksveckan tillsammans med ett gäng glada ämbetskvinnor. Insparken är ju som bekant ett nytt fenomen i Juridiska föreningen som garanterat är här för att stanna. Under veckan blev jag bjuden på en trevlig middag hos ett inspargång som sedermera kom att vinna hela insparken – Tyska turister, you rock! Och nej, middagen var ingen muta. Mitt i insparken var jag även på kickoff med den fantastiska styrelsen för Kontaktdagen 2010. Vi hade utvärderingskonferens på en Finlandsfärja och tillsammans författade vi en heltäckande överlämning till den nya styrelsen. Och det blev en del fest. Och en del illamående. Kanske inte ett av mina bästa beslut den här våren, men skoj var det. Insparken avslutades sedan i traditionell ordning med en reccegasque på V-dala tillsammans med gruppen som skrivit "fanta och rosé"-låten. Jag tror att alla nya reccar och faddrarna har fått med sig många goda minnen och massa nya vänner från insparken.

Rollen som ordförande för Juridiska

föreningen har än så länge varit oerhört givande. Vid sidan av alla festliga tillställningar har jag försökt att förnya och omorganisera internt. Jag och vice ordförande, Marianne Gierow, har bland annat gjort en policy kring föreningskultur och det har även skett en stadgerevidering. Då högtalarna sprängdes på första ämbetsmannafesten har styrelsen passat på att köpa in ny teknik och moderniserat Jontes stuga.

Med risk för att låta överentusiastisk – Jag ser fram emot höstterminen! Vi har en reccekommitté som tar det här med att vara drivna och engagerade till en helt ny nivå. Missa inte sista veckan i augusti helt enkelt. Jag har starka förhoppningar om att hitta ett nytt kontor för föreningen och att verkligen genomföra omorganiseringen. Juristbalen kommer att bli årets bal och jag är säker på att vi kommer visa våra vänföreningar hur vi i Uppsala går på bal. Det kommer med andra ord att hända mycket och vi kommer tillsammans att skapa en legendarisk höst.

Jag vill passa på att tacka våra huvudsamarbetspartners och medsamarbetspartners för deras bidrag till föreningen. Jag vill även tacka alla fina ämbetsmän och kvinnor, såväl gamla som nya i föreningen. Ett engagemang betyder mycket och ni gör en insats för alla juriststudenter, och för vår anrika förening. Sist men inte minst, styrelsen – Jag är oerhört tacksam över att få arbeta nära just er under detta år.

Avslutningsvis vill jag önska ALLA en underbar sommar. Passa på att vila, bada och läsa något annat än juridik. Som Göran Lambertz brukar säga till mig – Livet är fullt med tillfällen! Han är klok så lyssna på honom, och njut av alla tillfällen.

Rolla Akkache
Ordförande Juridiska Föreningen 2011

Hungrig advokatbyrå söker topprankade studenter.

Lindahl är en av Sveriges ledande affärsjuridiska advokatbyråer med omkring 360 anställda. Mycket tack vare en konsekvent satsning på våra yngre medarbetare är vi dessutom en byrå med höga rankingar och tunga utmärkelser inom ett flertal branscher och rättsområden. Men detta är bara början. Vi är därför ständigt på jakt efter toppstudenter som är intresserade av att ge "det lilla extra" för en möjlighet till snabb, partnernära karriär i det affärsjuridiska Sveriges absoluta toppskikt.

Vi är Lindahl, topprankad advokatbyrå. Är du tillräckligt hungrig?

Svensk och internationell affärsjuridik

STUDIEUTSKOTTET

Det har gått ett år sedan jag valdes till ordförande för studieutskottet. Arbetet har varit mycket intensivt och tiden har gått mycket fort. Under min tid har jag försökt att genomföra förändringar och se till att studieutskottet blir mer synligt och att ni faktiskt får reda på vad vi håller på med. Det är därför som vi har använt PJ mer och exempelvis börjat skriva meddelanden här, men detta räcker inte. Den här förändringen kommer vi att fortsätta med och mycket mer kommer att göras för att förbättra.

Om vi på studieutskottet har blivit valda för att föra fram era röster på institutionen måste vi hitta bättre sätt att nå er på, och även ni måste kunna få reda på vilka frågor som diskuteras och beslutas om. Mer demokrati helt enkelt! För mig som ordförande har det också varit viktigt med balans. Vi vill inte fokusera på endast en

fråga utan ta vara på alla frågor som berör oss juriststudenter. Våra duktiga ledamöter i jämställdhetsgruppen anordnade föreläsningsserien med temat "jämställdhet" och i höst kommer det att handla om "mångfald". Vi kommer även att bjuda in föreläsare som kommer att föreläsa om ämnen som till exempel "männsliga rättigheter". Bland annat kommer Nobelfredspristagaren och advokaten Shirin Ebadi att besöka Uppsala och hålla i en öppen föreläsning. Det är studieutskottet tillsammans med institutionen som står bakom detta stora projekt.

Jag ser fram emot en spännande hösttermin och vill tacka alla mina ledamöter för terminerna som har varit. Ni har varit helt suveräna! Jag vill rikta ett speciellt stort tack till Anna Englund, Marita Ljunggren, Fanny Backman, Hanna Stam, Kaltrina Alaj, Michel Rowinski och Lolly Bojang som går vidare.

Vi ses i höst!

Mona Strindberg
Ordförande Studieutskottet

MEDDELANDEN

Advokaten Peter Nobel bjöds och föreläste om sina erfarenheter som diskrimineringssombudsman och om sitt arbete inom FN. Intresset var stort och lunchföreläsningen var välbesökt.

Nobels fredspristagaren och advokaten Shirin Ebadi som länge kämpat för mänskliga rättigheter i Iran kommer att besöka Uppsala och hålla i en öppen föreläsning i oktober. Studieutskottet tillsammans med institutionen står bakom detta projekt. Håll utkik efter information och reklam, för den här föreläsningen vill du inte missa!

Under våren har Jämställdhets- och mångfaldsgruppen hållit en föreläsningsserie på temat jämställdhet. Intresset var stort och vi tackar alla studenter och gäster som kom. Vi kommer att fortsätta med föreläsningsserier även under hösten och temat kommer istället att vara mångfald.

Utbildningsutskottets förslag gällande examensarbete har gått igenom. Detta innebär att lärare inte längre får examinera student som man själv har handlett och studenter som drar ut på examensarbetet kommer att riskera att få lägre betyg.

Högskoleverket kommer att hålla i en utvärdering av juristutbildningen i hela landet. I Uppsala kommer detta att ske från och med hösten fram till sommaren 2012.

Studierektorn Hans Eklund kommer tillsammans med en grupp studenter att vara ansvarig för detta. Vi behöver 5 studenter som vill ingå i denna grupp. Mejla till studieutskottet@jur.uu.se!

Know where you're going.

Vill du göra karriär på den ledande globala advokatbyrån i Norden? Såväl globalt som på den nordiska marknaden är vi regelbundet involverade i de största och mest komplexa affärsjuridiska uppdragen. En förutsättning för detta är vårt sätt att arbeta integrerat i gränsöverskridande team.

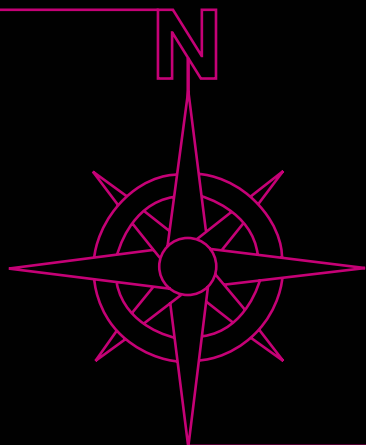
Linklaters stockholmskontor rekryterar just nu biträdande jurister till vårt Junior Associate Program. Inom ramen för programmet får du prova på verksamheten i tre olika arbetsgrupper under det första året. Vi söker dig som är nyutexaminerad från juristutbildningen och som har ett genuint intresse för affärsjuridik tillsammans med ett utpräglat kommersiellt tänkande och klientfokus. Du har även mycket goda akademiska meriter.

Vi kan erbjuda dig mycket goda utvecklingsmöjligheter i en internationell och utmanande arbetsmiljö där du får arbeta tillsammans med skickliga och engagerade kollegor.

www.linklaters.com/joinus

Linklaters lämnar juridiska råd till världens ledande företag, finansiella institutioner och organisationer i deras mest komplexa transaktioner och affärer. Med 26 kontor i alla stora affärs- och finanscentra levererar Linklaters en unik service till klienter i Norden och över hela världen.

www.linklaters.com/joinus

STUDIEBEVAKARNA

Årets sista PJ och årets sista meddelanden från oss studiebevakare på juridiska fakulteten

Nu när läsåret snart är till ända tar vårt uppdrag som studiebevakare även det slut. Men vårt arbete fortsätter genom nya studiebevakare. Till hösten kommer nämligen två studiebevakarposter att tillsättas. Dessa poster på 100 % vardera är utlysta på Uppsala studentkårs hemsida. För mer information besök www.uppsalastudentkar.nu. Om du är intresserad av frågor som rör din utbildning och vill engagera dig i förbättringsåtgärder - SÖK!

Vårt löpande arbete

En av de saker som vi kontinuerligt jobbat med under läsåret är att försöka förbättra arbetsmiljön för juriststudenterna. I detta syfte har vi utfört vårt andra campusfika där vi bland annat delat ut en arbetsmiljöenkät.

En av de frågor vi ställde rörde kännedom om ombyggnationen på Carolina Rediviva, och över 51 % har varit där. Men omständigheten att man inte får ta med sig ytterkläder, andra tillhörigheter och dryck in i salen gör att många studenter hellre avstår från att gå dit. Vidare förekom det synpunkter på lunchmöjligheterna på Carolina. Det faktum att det endast finns en mikrovågsugn och att användandet av denna kostar utgör ett problem för studenterna.

Vi jobbar nu därför på att det ska införskaffas fler mikrovågsugnar till Carolina Rediviva som ska vara kostnadsfria, samt att iordningställandet av den ingång utan garderob, till den nyligen ombyggda C-salen, som utlovats för juriststudenter verkligen blir av. I övrigt framfördes återigen önskemål om fler grupprum, läsplatser och framförallt lunchplatser. Vi har även haft ett tredje campusfika - det sista campusfiket för detta läsår - där vi också har delat ut och sammanställt ytterligare en arbetsmiljöenkät. Håll

utkik på anslagstavlan för resultatet från denna. I samband med detta vill vi rikta ett stort tack till de studenter som svarat på våra enkäter under läsåret som varit.

Sektionsbildningen

Sedan förra året har arbetet pågått med att inrätta Sektion Juridicum. Sektionen är en lokal del av Uppsala studentkår och sektioner har redan startats på andra fakulteter. Det primära syftet med sektionssindelning av kåren är att skapa möjligheter till en ännu tydligare förankring både till oss studenter som läser på juristprogrammet men även till de föreningar och det engagemang som finns i övrigt på programmet.

Denna decentralisering leder till en förstärkning av studentinflytandet för oss juriststudenter då lokalt valda företrädare på sektionen direkt kan tillsätta studentrepresentanter i beslutande och beredande organ. I längden gör det att juriststudenter lättare kommer att kunna driva frågor och få igenom förbättringar på universitetets centrala nivå. Sektionen kan även slå fast juriststudenters åsikter om viktiga utbildningsfrågor som rör oss men som kanske inte är intressanta för övriga kåren.

Detta ska i sin tur leda till en förstärkning av studentinflytandet för oss juriststudenter och en ökning av samarbetet mellan studentföreningarna.

Detta kommer i längden att göra så att vi alla från Uppsala Stu-

dentkår ner till en enskild juriststudent lättare kommer att kunna driva frågor och få igenom förbättringar.

Mer information om sektionsbildande kommer att läggas upp på flera olika ställen allt eftersom. Ett tips är att hålla utkik på Facebook under Sektion Juridicum. Samverkansgruppen

Samverkansgruppen är ett exempel på hur ett samarbete skapas mellan olika föreningar för informations spridning och intern kommunikation. Arbetet fortsätter just nu med grupper och föreningar med anknytning till juriststudenterna vid Uppsala Universitet.

Aktuellt just nu är att skapa ett antal informationskanaler som ska testas och diskuteras. Förhoppningen är att i framtiden kunna ha en gemensam plats där information som är riktad till er juriststudenter ska finnas samlad eller är länkad. Mer information om detta kommer att läggas upp på Sektion Juridicum på Facebook.

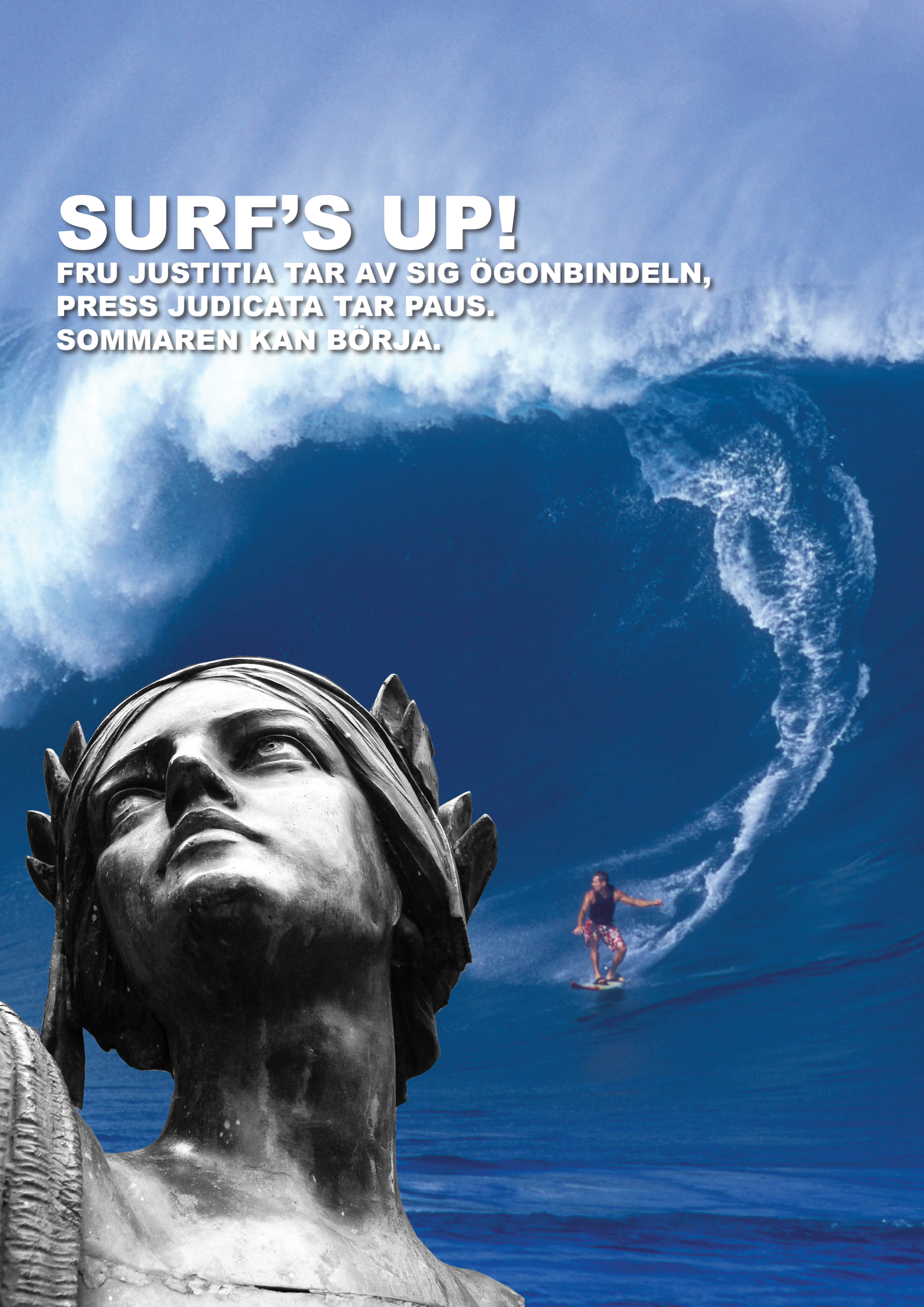
Avslutningsvis vill vi även tacka all personal på Juridiska institutionen och alla andra på juristprogrammet för all hjälp, tips och frågor under läsåret 2010-2011.

Foto: Klas Herman Lundgren

SURF'S UP!

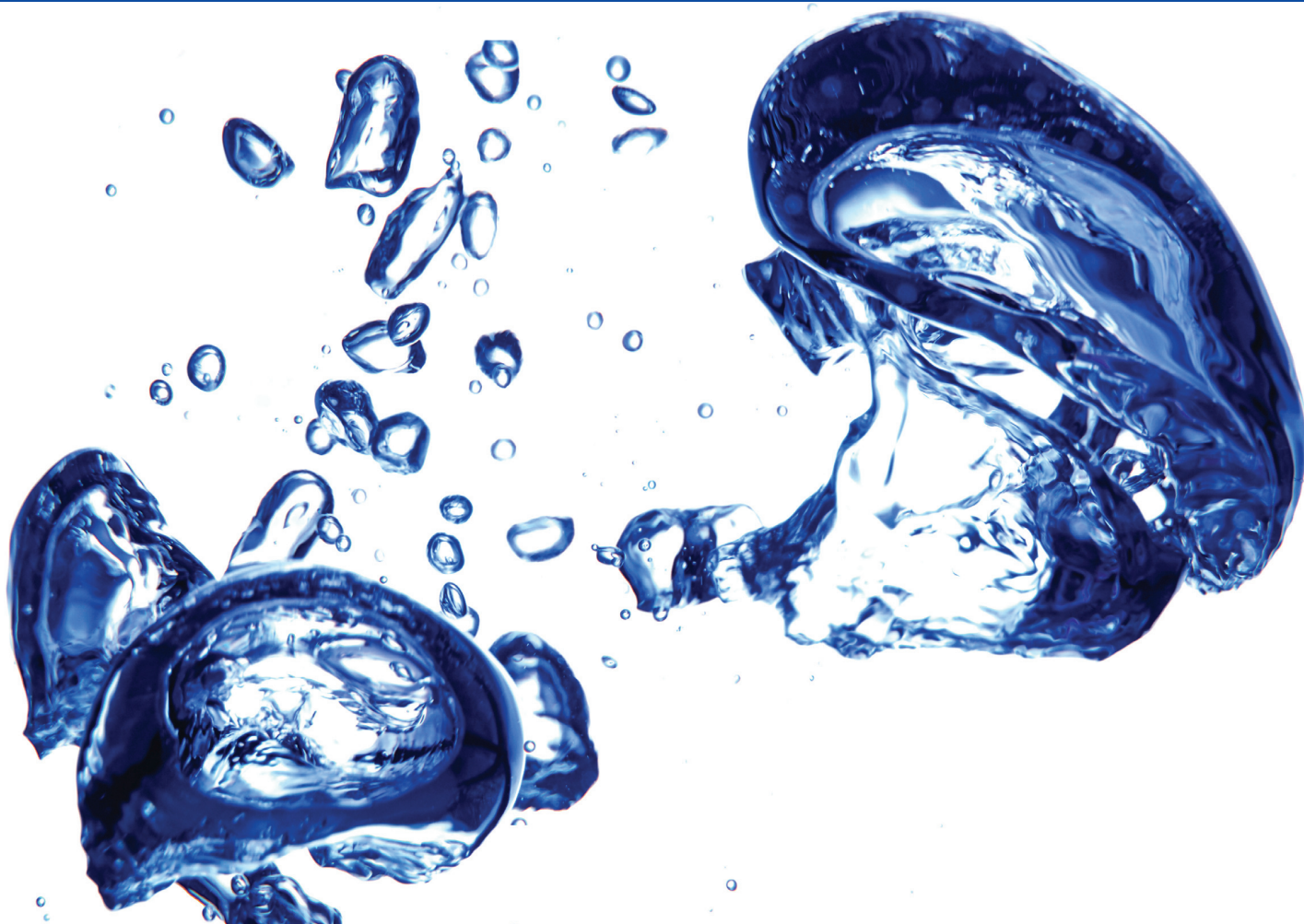
**FRU JUSTITIA TAR AV SIG ÖGONBINDELN,
PRESS JUDICATA TAR PAUS.
SOMMAREN KAN BÖRJA.**

WHITE & CASE

PRESS JUDICATA
ÖVRE SLOTTSGATAN 3
75310 UPPSALA

Äntligen...

I november är det dags för Project Bubble. Förra årets succéhelg White & Case Young Professionals Weekend är tillbaka.

Vi söker därför landets bästa juriststudenter.

Var beredd - i augusti kan du söka. Redan nu kan du läsa mer om helgen på www.whitecase.se

www.whitecase.se

Worldwide. For Our Clients.

37 offices in 25 countries

In this publication, White & Case means the international legal practice comprising White & Case LLP, a New York State registered limited liability partnership, White & Case LLP, a limited liability partnership incorporated under English law and all other affiliated partnerships, companies and entities.